СЭДЬХЭЛ БАЯСУУЛМА ҮРЭ ДҮНГҮҮД

Россин Федерациин экономико 1963 ондо

Россин Федерациин ажалшад 1963 ондо экономикоёо хүгжөөжэ, арад зоной һуудал байдал һайжаруулха, соёл болбосоролойнь хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар шэнэ амжалтануудые туйлаа. Энээн тухай РСФСР-эй Министрнүүдэй Совёдэй дэргэдэхи Центральна Статистическэ Управлениин мэдээсэл соо хэлэгдэнэ. КПСС-эй XXII съездын болон КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдһээ уламжалан гараһан даалгабаринууд амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ.

РСФСР-эй промышленность үнгэрэгшэ жэлдэ продукци бүхы дээрэнь бүтээн гаргаха түсэбөө 102,8 процент дүүргээ. Урда тээхи жэлтэйнь сасуулбал, үйлэдбэриин хэмжээн 8,3 процентээр ехэ болоһон, тэрэ тоодо үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэ («А» бүлэг)—9 процент, хэрэглэмжын зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ («Б» бүлэг)—6 процентээр ехэ болоһон байна.

Бүхы совнархозууд продукци бүхы дээрэнь бүтээн гаргаха жэлэйнгээ түсэб, мүн шухалын шухала олонхи зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргээ.

1962 онойхитой сасуулбал, промышленностиин зарим һалбаринууд продукци эды шэнээн ехээр бүтээн гаргаа гэбэл: химиин—16 процент, хара ба үнгэтэ металлурги—9 процент, түлишын ба энергетикын—10 процент, машина бүтээлгэ ба металл болбосоруулга—12 процент, барилгын материалнууд—8 процент, ой модоной, целлюлоз-саарһанай ба модо болбосоруулгын—7 процент, хүнгэн промышленность —2 процент, культурно-ажаһуудалай хэрэгсэлэй болон ажахын хэрэгсэлэй зүйлнүүд—9 процент, эдеэ хоолой—7 процент.

Долоон жэлэй түсэбэй даалгабаринууд нилээд ехээр үлүүлэн дүүргэгдэнэ гэжэ РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл соо саашань хэлэгдэнэ. Долоон жэлэй даабарита тоонуудаар табан жэлдэ бэелүүлэгдэхэ ёһотой 49 процентын орондо продукци бүхы дээрэнь бүтээн гаргалгын хэмжээн 55 процентээр ехэ болоһон байна. Химиин продукци бүтээн гаргалга 82 процентээр ехэ болоо. Долоон жэлэй табан жэл соо үйлэдбэрилэгдэхэ даабариһаа гадуур 24 миллиард үлүүтэй түхэригэй промышленна продукци үйлэдбэрилэгдөө.

Промышленностьда ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ.

Промышленна предприятинууд, эрдэм-шэнжэлэлгын болон конструкторска организацинууд 1963 ондо арадай ажахыда хэрэгтэй машина, түхеэрэлгэ болон приборнуудай 2 мянга гаран шэнэ түхэлнүүдые байгуулаа. Продукциин шухалын шухала 500 шахуу шэнэ зүйлнүүд олоор бүтээн гаргагдадаг болоо, тиихэдэ хуушараһан конструкциин машина, түхеэрэлгын 150 түхэлнүүд үйлэдбэрилэгдэхэеэ болёо.

Продукциин өөрынь үнэ хямдаруулха даалгабари амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ. Промышленна продукциин өөрынь үнэ хямдаруулха жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээд, түсэбһөө гадуур 400 миллион гаран түхэригэй алмалта хэгдээ.

Россин Федерациин хүдөө ажахын ажалшад үнгэрэгшэ жэлдэ тарилгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ, тарилгын талмайе үргэдхэһэн, тэрэнэй бүридэлые һайжаруулһан байна гээд ЦСУ-гай мэдээсэл соо тэмдэглэгдэнэ. Зүгөөр ороной олохон районуудта тохёолдоһон сагай уларилай ехэ тааруугүй эрхэ байдал хараалагдаһан хэмжээнэй ороохо таряа, хүдөө ажахын бусад продуктнуудые абаха арга олгоогүй һэн. Урда жэлэйхидэ орходоо ороохо тарян, илангаяа шэниисэ, багаар худалдагдан абтаа. 1963 онойхидо орходоо 1 миллион тонно хартаабха үлүү ехээр худалдагдан абтаа. 1963 ондо мяхан (үүсэлэгдэһэн малай) 5,5 миллион тонно, һүн—34,6 миллион тонно абтаһан, 16,5 миллиард үндэгэн суглуулагдаһан байгаа. 1953 онойхитой сасуулбал, мяхан, һүн, үндэгэн 1,6—1,8 дахин ехээр абтаһан байха юм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ түмэр замай транспортаар ашаа шэрэхэ түсэб, тонно-километрээр абабал, 194 процент дүүргэгдээ, 1962 онойхитой сасуулбал, уһан мүрэнэй транспортаар ашаа шэрэлгэ 5 процентээр ехэ болоо гэжэ ЦСУ-гай мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Капитальна барилга үргэн ехэ хэмжээтэйгээр бэелүүлэгдэһэн байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэнэй 300 гаран шэнэ томо предприятинууд, тэрэшэлэн хүдэлжэ байгаа предприятинуудта мянга гаран шэнэ цехүүд, үйлэдбэринүүд ашаглалгада үгтөө. Мүн химиин 10 предприятинууд ашаглалгада үгтэһэн байна.

Материальна үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудта бүтээн гаргагдаһан РСФСР-эй бүхы ниитын продукт 1962 онойхитой сасуулбал 5 процентээр, 1958 онойхитой сасуулбал—38 процентээр ехэ болоо. 1963 ондо РСФСР-эй арад зон ниитын жасануудһаа түлбэригүй һуралсалай, медицинскэ хангалгын, ээлжээтэ амаралтануудые түлэлгын, мүн үбшэлхэ үедөө, хээлитэй болоһон, мүн нарайлха үедөө абадаг амаралтын, олон үхибүүтэй ба үхибүүтэй ганса бэе эхэнүүдые тэдхэмжэ болон бусад түлбэри, хүнгэлэлтын ашаар 21 миллиард түхэриг абаһан байха юм. Городууд болон хүдэлмэришэдэй тосхонуудта бүхы дээрээ 46 миллион үлүүтэй дүрбэлжэн метр гэр байранууд гэхэ гү, али 1 миллион 200 мянга үлүүтэй болбосон түхэлтэй шэнэ квартиранууд ашаглалгада үгтөө. Гэр байрын-барилгын кооперативууд бүхы дээрээ 1 миллион 250 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүдые бариһан байна. Энээнһээ гадна, хүдөө нютагуудта гүрэнэй ба колхозуудай үгэһэн зээлиин мүнгэнэй ашаар колхозникууд болон хүдөөгэй интеллигенци 179 мянга үлүүтэй байрын гэрнүүдые бариһан юм. 1963 ондо 7 миллион шахуу хүнүүд шэнэ квартирануудта нүүжэ ороо гэхэ гү, али ажаһуудалайнгаа эрхэ байдал һайжаруулһан байна.

1963 ондо хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай тоо 1962 онойхидо орходоо 1 миллионһоо дээшэ хүн зоноор олошоржо, 44 миллион үлүүтэй болоһон байха юм. 1964 оной январиин 1-дэ РСФСР-эй хүн зоной тоо 125 миллион шахуу болоһон байна.

Социалис соёл болбосорол хүгжөөхэ талаар саашанхи амжалтанууд туйлагдаа. Һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдые тоолонгүйгөөр РСФСР дотор 36,8 миллион хүнүүд гэхэ гү, али Федерациин улад зоной гурбанайнь нэгэ хубиһаа үлүү хүн зон элдэб янзын һуралсалда хабаадуулагдаһан байба. Мүнөө үедэ РСФСР-эй дээдэ һургуулинуудта 2 миллион гаран хүнүүд һуралсана.

Социалис экономикын шэнэ дэбжэлтэ, эрдэм наукын болон соёл болбосоролой хүгжэлтэ тухай, долоон жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ талаар абаһан уялгануудаа Россин Федерациин ажалшадай амжалтатайгаар дүүргэжэ байһан тухай РСФСР-эй арадай ажахые 1963 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын үрэ дүнгүүд эди тодоор гэршэлжэ үгэнэ.

ТАСС.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

14-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 22 (10390) | 1964 оной январиин 26, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

МОДОШОД, түсэбэй дүүргэлтэ— танай хаба шадалһаа

Оронойнгоо химическэ промышленность ехээр хүгжөөжэ, арадай ажахыда, нэн түрүүн хүдөө ажахыда, минеральна үтэгжүүлгэ үргэнөөр хэрэглэхын түлөө тэмсэл хаа хаанагүй дэлгэрбэ. Энэ асуудалаар совет хүнүүдэй урда тон шухала удха шанартай зорилго табиһан партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлгэ түүхэтэ долоон жэлэй зургаадахи жэлэй түсэбэй дүүргэлтын түрүүшын алхамуудтай зэргэшэн нэгэдэбэ.

Арадай ажахын алишье һалбариин предприяти, ажахынуудай коллективүүд жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ үйлэдбэриингээ арга боломжонуудые зүбөөр хэрэглэн, үнгэрһэн жэлдэ туйлаһан амжалтаяа улам саашань арьбадхахые оролдоно. Манай республикын модо бэлэдхэлэй промышленность дээрэ абажа үзэхэдэ, Хандагатайн, Баргажанай леспромхозууд үнгэрһэн жэлдэ яһала һайнаар ажаллажа, тус бүридөө хэдэн зуу мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилһэн байна. Ганса хан Хандагатайн леспромхозойхид нёдондо жэлдэ аяар хахад миллион шахуу кубометр модо бэлэдхэжэ, оронойнгоо шэнэ барилгануудта эльгээһэн гээшэ.

Долоон жэлэй зургаадахи жэл —1964 ондо Баргажанай леспромхозой модошод шэнэ социалис уялга абажа, энэ жэлэй даалгабариие болзорһоонь урид дүүргэхэ уряатайгаар республикынгаа бүхы леспромхозуудай хүдэлмэришэдтэ хандаба. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада ажал хэрэг дээрээ амжалта туйлажа байһан энэ коллективэй иимэ уряа гаргаһаниинь тон һайшаалтай. Үнгэрһэн жэлдэ эндэхи хүдэлмэришэн бүхэнэй 595 кубометр модо бэлэдхэхэ түсэб 625 кубометр хүрэтэрөө дүүргэгдэһэн байгаа. Тиигэжэ бэлэдхэгдэһэн модоной кубометр бүхэнэй өөрынь үнэ ехээр хямдаруулагдаһан, даалгабариһаа гадуур 240 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэгдэһэн байна.

Баргажанай леспромхозой хүдэлмэришэд хайшан гээд ажаллахадаа иимэ амжалта туйлана гээшэб? Тэдэнэй өөһэдынь һаяхан баталан абаһан уялга соо энэ асуудалда дүүрэн харюу үгтэнэ. Нэн түрүүн эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулан, үйлэдбэриингээ арга боломжо зүбөөр хэрэглэхын түлөө булта тэмсэнэ, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, хүн бүхэн абаһан уялгаяа дүүргэхые оролдоно.

Мүнөө тус леспромхозой бүхы бага комплексно бригаданууд республикынгаа солото модошон Алексей Павлович Кудряшовой даадаг бригадын түрүү дүй дүршэл халан абанхай. Модо бэлэдхэлгэ нарин зуруудаар эрхилэгдэнэ, автомашинануудта модо ашаалга баһал түрүү аргаар хэгдэдэг болонхой. Иигэжэ тус леспромхозой үйлэдбэриин түрүүшүүл—нүхэд Щеремет, Второушин гэгшэдэй даадаг бригаданууд жэл соо 21—21,5 мянган кубометр модо бэлэдхэнэ.

Шэнэ жэлэй түрүүшын һара барагдахаяа байна. Республикымнай модо бэлэдхэлэй промышленностиин түрүү предприятинуудта Баргажанай леспромхозойхидой жэшээгээр шэнэ социалис уялганудай баталан абтажа байбашье, нэгэдэхи кварталай түсэбые саг болзор сооһь дүүргэхын түлөө тэмсэл үшөөл һулаар ябуулагдана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Үйлэдбэри дээрэ хамаг түрүү арга, шэнэ технологи зүбөөр хэрэглэн, модо бэлэдхэхэ ба шэрэхэ графигые үдэр бүхэндэ дүүргэхэ эгээл таатай зохид үе мүнөө, үбэлэй саг болоно. Гэбэшье жэлэй түрүүшын үдэрһөө унжагайржа, ажалай үндэр бүтээсэ туйлахада таатай һайн сагые алдажа байһан ажахынууд бии. Хориин, Хандагайн, Хүрбын леспромхозуудай модо бэлэдхэлэй зарим пункт, участогуудта мүнөө болотор нарин зуруудаар модо отолхо, ехэ багсануудаар модо ашаалха гэхэ мэтын түрүү арганууд хангалтагүйгөөр хэрэглэгдэнэ.

Ажалай эмхидхэлэй муу дээрэһээ дурсагдагша ажахынуудта хүдэлмэриин сагай хүсэд дүүрэнээр, машина техникын бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдахагүй ушар али олон үзэгдэнэ. Мүнөө үбэлэй хүйтэндэ газаа хонуулагдаһан тракторай мотоор галаар халаажа хүдэлгэтэр тон ехэ саг дэмы хаягдана. Хэрбээ нүхэр Кудряшовой бригадынхидтал адли дээгүүрээ хушалтатай нүхэн гараж бригада бүхэндэ хэрэглээ һаа, хэды ехэ аша туһатай байха һэм.

Тэрэшэлэн Онохойн, Байгалай модоной комбинадуудта шадабари мэргэжэл багатай дээрэһээ зарим нэгэн механизаторнуудай нормоёо дүүргэхэгүй, бусад шалтагаанаар графигһаа гээгдэхэ ушар үшөөл олон гарана. Энэ мэтын дутагдалнуудһаа боложо, модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ ба хюрөөдэлгөөр һара, кварталай түсэбэй дүүргэлтэдэ һаад ушаруулагдана.

Баргажанай леспромхозой модошодой жэшээгээр ажалай бүтээсые шууд дээшэлүүлжэ, 1964 оной түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ арга боломжо республикымнай леспромхоз бүхэндэ бии гээшэ. Тэдэ арга боломжонуудые оложо, зүбөөр хэрэглэжэ шадаха хэрэгтэй. Тиигээл хадаа трактор, автомашина, бусад техникые үрэ ехэтэйгээр ашаглажа, ажалай бүтээсые дээшэлүүлжэ шадахабди. Бага комплексно бригаданудай, модо шэрэдэг жолоошодой, бусад мэргэжэлтэдэй дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала. Энэ хүдэлмэриие нэн түрүүн предприяти бүхэнэй партийна, профсоюзай организацинууд толгойлжо, үрэ дүнгыень һара бүхэндэ гаргажа байха уялгатай.

Нүхэд модошод, механизаторнууд! Баргажанай леспромхозойхидой жэшээгээр эршэтэ мүрысөө дэлгэрүүлэн, долоон жэлэй зургаадахи жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэел!

Коммунис ажалай ударник Анна Фиофановна Антонова Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» колхоздо гахайшанаар ажаллажа байдаг. Нёдондо тэрэ даадаг 16 эхэ гахайнуудһаа тус бүриһөөнь 25,5 поршоонхо абажа түлжүүлээ. Энэ гахайшан жэлэй туршада бүхыдөө 400 поршоонхо абажа, гарзада оруулангүйгөөр түлжүүлһэн байгаа. Зураг дээрэ: А. Ф. Антонова.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

Мүрысөөндэ зэһэн оробо

«Хонин һүрэгөө түргөөр олошоруулха, шанартай ноохо бүри ехээр абадаг болохо» мүрысөөн Баргажанай баян-голойхидой үүсхэлээр дэлгэржэ, үдэр хоногой үнгэрхэ бүри улам улам эршэдэнэ.

«Мир» колхозой нэгэдэхи отделениин Д-С. Жагбаевай даадаг отарынхид шэнэ жэлдэ хонин бүриһөө хурьга түлжүүлхэ зорилго табяад, тэрэнээ бодотоор бэелүүлжэ байна. Даалгагдаһан 840 эхэ хонидһоо богонихон болзор соо 550-яад хурьгадые абаад, нэгэшье гарзагүйгөөр, тобир һайнаар түлжүүлнэ. Үбэлжэлгын үедэ хүсэд хүрэхөөр һайхан үбһэн, бэшэшье шэмэтэ, минеральна тэжээл эртэнэй бэлдэгдэнхэй. Хонидой, хурьгадай байра нарин нягтаар заһагдаһан, дэбдихэ хохир, тэбшэ хобоо дууһан бии.

Оронойнгоо хүдөө ажахые эрид түргөөр хүгжөөхын түлөө февральда КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ Пленум зарлагдахань гэһэн мэдээсэл эндэхи хонишодые шэнэ амжалтада зоригжуулаа. Дүршэлтэй, шадамар хонишон Рэгжэд Дондокова, хурьгашад Зинаида Доржиева, Бальжима Тоггохоева, Санжи Базарова гэгшэд хоорондоо мүрысэжэ, бэе бэедээ туһалалсажа ажаллана.

Мүн энэ отделениин Бума-Цырен Аюшеевэй даадаг отарада 680 эхэ хонидһоо 370 хурьгадые абаад, хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ байна. Тэрэшэлэн коммунистнууд Бато Лубсановай, Базар Гармаевай отарануудта түл абалга эмхитэй һайнаар үнгэргэгдэнэ.

—Буряад оронһоо мэдээжэ болоһон Баян-Голой эрхим хонишон Шалсама Ламажаповна Цыремпиловагай бэшэгые «Буряад үнэн» газетэдэ һаяшаг уншаад, манай отарын хонишод үнэн сэдьхэлһээ баярлаба. Ямар амжалтатай, дутагдалнуудтай байһанаа, тэдэнээ хайшан гээд дары усадхаха тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдөө. Иигэжэ бидэнэр улам урма хэшээлтэйгээр, «булта нэгэнэй, нэгэн бултанай түлөө» гэһэн гуримаар ажалладаг болообди. Энэ ушарта амжалта сохом туйлагдаха,—гэжэ хурьгадаа эрхимээр абажа байһан ахалагша хонишон коммунист П. Р. Очиров колхозойнгоо бүхы хонишодой нэрэһээ мэдүүлнэ.

Г-Б. Тоггохоев.

КПСС-эй ЦК-гай ПЛЕНУМЫЕ угтуулан

ЗОНДОО ХҮНДЭТЭЙ

Хүдөөгэй эмшэн Валентина Самбуевна Манхановае мэдэхэгүй хүниие Аха нютагта олохонь бэрхэтэй. Хододоо шударгы, хүнгэн Валентина Самбуевнагай хаанашье — холын гүүртэ, малшан дээгүүр — ябахыень харахат.

Би өөрөө һаяхан аян замда ябааб. Аха нютагые мэдэнэ бээзт. Хадатай, уулатай орон ха юм. Моримни бүдэрөөд, би өөрөө нюргаа гэмтээгээб. Тиигээд Шулуутын эмшэн Валентина Самбуевнада ошожо, ехэ һайнаар эмшэлүүлжэ эдэгэһэндээ баяртайб.

Валентина Самбуевна һүни үдэрые мэдэнгүй, холын газар, отара, гүүртэдэ үбдэһэн хүнүүдтэ туһалдаг байна. Тиимэл хадань, тэрэниие хүн зон магтана ха юм. Энэрхы сэдьхэлтэй, оролдосотой эмшэнэй ажалынь бүри амжалтатай ябаг лэ!

Д. Дугаров.

Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. ХРУЩЕВОЙ эльгээһэн амаршалга

Хүндэтэ ханинар!

Түрүүшын советскэ худалдаа наймаанай-промышленна выставкын Бамако городто нээгдэһэнтэй дашарамдуулан, Советскэ Союзай арадай, СССР-эй правительствын, өөрынгөө нэрэһээ Малиин Республикын бүхы арадые халуунаар амаршалнаб.

Бамакодахи выставкэ хадаа манай оронуудай хоорондохи харилсаа холбоо бэхижүүлхэдэ ехэ удха шанартай. Тус выставкэ Советскэ Союзай ажабайдалтай, тэрэнэй туйлаһан амжалтануудтай аха дүү Малиин арадые танилсуулха гэһэн зорилготой. 1917 оной Октябрьда хүгжэлтын социалис зам шэлэжэ абаһанайнгаа ашаар совет арад иимэ амжалтануудые туйлаба гээшэ.

Социализм хадаа булюу һайн байһанаа улам бүри үнэншэмөөр хүргүүлжэ байдаг. Тиимэһээл дэлхэйн али бүхы түбинүүдтэ, тэрэ тоодо Африкада, шэнэ хэдэ миллион хүнүүд социализмын туг доро жагсаха ёһоороол жагсана. Социализмын үндэһэ һуури байгуулха замаар Малиие хүтэлхэ гэһэн Судански Союз гэжэ партиин соносхоһон эрид шиидхэбэриие совет хүнүүд амаршална.

Эб найрамдалай түлөө, амгалан ёһоор зэргэ оршохо байдал бэхижүүлхын түлөө манай оронууд нэгэ зэргэдэ жагсанхай. Ядерна туршалгануудые зарим хубяарнь хорихо тухай Москвада баталагдаһан договор хадаа эб найрамдалай бүхы хүсэнүүдэй амжалта, уласхоорондын шахардуу байдалые һуларуулха замда хэгдэһэн шухала алхам мүн болоно. Малиин Республикын энэ договорто нэгэдэһэн ушарые советскэ олониитэ халуунаар угтаа һэн. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ Малиин арадай, тэрэнэй правительствын оруулһан хубитые бидэ үндэрөөр сэгнэнэбди. Гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэ, Малиин Республикын президент Модибо Кейтые «Арадуудай хоорондо эб найрамдал ба хани барисаа бэхижүүлһэнэй түлөө» гэһэн Ленинскэ шан барюулһан ушар энээндэ толотомо гэршэ мүн.

Советскэ Союзай болон Малиин Республикын арадуудай хоорондохи аха дүү ёһоной хани барисаан эб найрамдалай, хүн түрэлтэнэй дэбжэлтын аша туһада улам бүри хэлбэришэгүйгөөр бэхижэг, хүгжэг лэ!

Н. ХРУЩЕВ,
ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ.

Үбэлэй нэгэ үдэр

✦ Хонишон Баяр Доржиевай даадаг отарынхид 690 эхэ хонидһоо 480 хурьга абаа. ✦ Нэгэшье түл гарзалаагүй. ✦ Үшөө 220 гаран хонин түрэхэ. ✦ Хурьгашадгүйгөөр ажаллана.

ХАЙШААШЬЕ ХАРАХАДА сагаан лэ аад, сагаан. Гансал Түгныэ уужам талаар таража һууһан хонишод малшадай бригада, фермэ, отарануудай байра эндэ тэндэ тобойлдон харагдана.

Үглөөнэй хорон холтоһон жабар нара гараха үеэр улам ордоһолжо, оршон тойрон манаран тооһорно.

— Энээхэн хойно харагдадагнай Доржын Баяр үбгэнэй даадаг ажахын тоосоото бригада гээшэ. Тэндэ би хони, хурьгадтань эдюулхэ дабһа, мел абаашажа ябаа хүм,—гээд, мантай ябаһан отделениин мал эмнэгшэ Санжа-Митып Намсараев хэлэнэ.

Ябаһаар удабашьегүй Боомойнгоо эхинэй отарада хүрэбэбди. Харанхы үглөөгүүр ажалдаа гараһан хонишод малаа уһалжа, эдеэлүүлжэ дүүргэхэ дүтэлһэн янзатай. Хэдэн олон хуһамаг хорёо соогуур тобир тарган хонид дүүрэн, шэмэтэй һайхан үбһэ эдижэ байна. Томо һүри үбһэтэй хорёо соо хог тармажа байһан нэгэ наһатайшаг хүн машинын ерэхые хараад, малгайдаа халдаһан үбһэ, һолоомоной бутархай гүбиһөөр дүтэлбэ.

— Яагаа һайн юм. Хони, хурьгадтаа эдюулхэдэмнай һайн дабһа, мел асаржа үгэбэ ха юмта. Минеральна брикедшье бии. Иихэдээл элдэб тэжээлээр хүсэд болобобди даа,—гээд, хонишон хүхюутэйгөөр хөөрэнэ.

— Зай, Баяр Доржиевич, хурьгаднай хэды болобо гээшэб?—гэжэ Санжа-Митып Намсараев тодожо абаад асууна.

— Мүнөөдэрэйхеэр 480 хурьган абтаад байна. Январиин барагдатар үшөө 220 гаран хонин түрэхэ. Иигээд лэ түл абалгамнайш шоморхонь даа,—гэжэ Баяр Доржиевынь харюусаба.

— Һүрэг соотнай үбшэлһэн, үлбэртэһэн хони, хурьгад бии гү?

— Үгы. Яһала һайнууд байна. Хурьгадыемнай орожо харыт. Үүдэ татахада уурал бааяма дулаахан байрын досоогуур набтархан хаамжануудые холбожо хэһэн хэдэн таһалга соо нарай хурьгад дүүрэн. Сагааханууд, хөөрхэнүүд гээшэнь! Туд бүриисэнь бойлторголжо номерлоһон. Бүри боргожоһониинь хобто хобоо соогуур үбһэ, элдэб тэжээл шэмхэлнэ. Хурьгадай дорохи дэбдихэр ехэ зузаан, хуурайханшье хэбэртэй бамбалзана. Байрань урдуураа 2 ехэ сонхотой, яһала һаруул гэрэлтэй. Үүдэнэй хоёр тээ 4—5 гар фонарь-дэн үлгөөтэй байхань харагдана. Мүн хагдатайнь сабшажа абаһан болдогой оройе хурьгад ехэл абьяастайгаар, хара болотор мэрэнэ.

— Болдогой орой сабшаад үгэхэдэ, хурьгад хотоёо харуудадаг юм. Тэрээндэнь хужар марса, үбһэ ногооной үндэһэн элбэг байна бшуу,—гэжэ манда ойлгуулбад.

— Эдэ эхир хурьгад. Хүхүүлхэ, эдеэлүүлхэдэ һайн байхынь түлэ эдэниие бэшэнһээ амяарлан харууһалдагбди,—гээд, Баяр Доржиевич таһалгануудууруу зааба.

Тэндэнь 15 хонидой түл—30 гаран—хоёр-хоёроороо «паарлаһан» өө мөөгүй адлихан хурьгад байна. Тээ саашаа бүри нарай хурьгадай байрада оробобди. Наһатайшаг, дүүрэн сагаан шарайтай эхэнэр, мүн баһа нэгэ залуу басаган хэдэн нарай хурьгадые хүхүүлжэ, һахы һалаг хүдэлнэ. Эдэмнай эгээл нарай хурьгадые хаража эдеэлүүлдэг тон харюусалгатай ажал дааһан зон —Дашима Доржиева, Цыпилма Цырендоржиева гэгшэд болоно.

— Цыпилма, тэрэ халзан сагаан хониноойшни хурьган эхэеэ олоогүй ябана. Олгуулал даа,—гээд, наһатайшаг эхэнэрынь өөрөө хоёр нарай хурьга һугадаа хабшуулаад, ханын хажууда шэбээлһэн хониндо абаашажа табина.

Зарим хонид хурьгандаа үшөө ёһоор дадаагүй хэбэртэй, хүхүүлэнгүй, тэрэнээ саашань этэрээд гүйнэ. Һүтэй хонидой хурьгад ябууд садашоод, эхынгээ хажуугаар эрьелдэнэ.

— Зан муутай хонидынь хүхэнэйнгөө һүнэй дэлбэрхэсэшье байхада, хурьгаяа голоод гүйдэг юм. Барижа хүхүүлээгүйдэ шортоо. Иигэжэ бүхэли үдэрөө носолдоно гээшэбди,—гэжэ үнөөхи Дашима Доржиева хүгшэн хөөрэнэ.

Дашима Доржиевамнай өөрөө хүдэлмэриин наһанһаа үни үнгэржэ, пенсидэ гараһан хүн. Энэ хүгшэнэй улаахан сайгаа шанаад, дулаан гэрэйнгээ хойморто яаралгүй ууржа һуугаа һаань, хэншье боли гэхэгүй һэн. Теэд мүнөө Дашима хүгшэн лаб һуужа нэгэ аяга сай ууха сүлөөгүй, өөрынгөө һайн дураар, һайхан сэдьхэлээр иигэжэ үдэр һүнигүй хүдэлжэ ябана ха юм.

— Эдэ олон нарай амитадай маарылдажа байхада, һанаа амар һууха аргагүйл. Нэгэшье хурьганай хооһон хоноо һаань, амар унтагдахагүй байна,—гэжэ тэрэ хэлэнэ.

— Иигээдшье удахагүй бүхы хонидоо түрүүлжэ, хурьгадаа боргожуулхадаа одоол ан-бун гэхэбди даа. Хонидоо нэгэ мүһэн эртэ, богонишье болзорто хурьгалуулхада дээрэ гээшэ ха. Хабар хурьгадшье жэтдэ томо болоһон байха,—гэжэ хонишод хүхилдэнэ.

— Үбһэ тэжээлээр ямар ондо орожо байнат,—гэжэ асуугдаба.

— Яһала бараг. Өөһэдымнай бэлэдхэһэн 800 центнер үбһэн эдэ байна гээшэ. Шанарааршье һайн,—гээд, Баяр Доржиевич байраһаа урагшаа жэрылдэгшэ олон томо һүринүүд тээшэ заана. Тэндэһээ сэл нотоон үбһэ хоёр шаргада нахиишатар ашанхай хонишод Владимир Очиров, Цырендоржо Никитеев ерэжэ ябана.

Иигэжэл эдэмнай үдэр бүрил эбтэй һайнаар, эсэшэ сусашагүй ажаллажа байдаг зон юм.

М. НАМЖИЛОВ.
Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлени. «Эрдэм» совхоз.

Татьяна Доржиева наһаар залуушье һаа, урин зөөлэхэн альган дээрээ олохон зуун хурьга бөөмэйлэн түлжүүлһэн, нилээд дүршэлтэй хонишон юм. Мүнөө энэ басаган Баяр Доржиевай отарада 150 хурьга хаража байна.

Авторай фото.

Сэмбэ нэхэгшэдэй шэнэ уялга

Үсэгэлдэр Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай митинг болобо. Тиигэжэ 1964 оной үйлэдбэриин түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ талаар Зүүн-Сибириин совнархоз дотор социалис мүрысөө үүсхэбэ.

Митингые фабрикын парткомой секретарь нүхэр В. Е. Ноздреватых гэгшэ нээһэн байна. Эндэ үгэ хэлэһэн фабрикын нооһо ээрэлгын цехэй начальник нүхэр Н. К. Спиридонов, нэхэлгын цехэй начальник нүхэр В. И. Шиганов, отделочнэ цехэй партийна бюрогой секретарь нүхэр Р. А. Полянская, аппаратна отделениин мастерай туһалагша нүхэр И. М. Киболя гэгшэд үгэ хэлэхэ зуураа, цехүүдэйнгээ коллективэй абаһан уялга тухай тогтоо.

Сэмбын фабрикын директор нүхэр К. П. Альцман үгэ абажа, 1964 ондо бэелүүлэгдэхэ уялганууд тухайгаа хөөрэбэ. Тус фабрика байгша оной түсэб декабриин 25-да дүүргэжэ, алмалта хэһэн түүхэй эдээрээ түсэбһөө гадуур 25 мянган метр бүд нэхэн гаргаха. Тиихэдээ эд хэрэглэгшэдэй эрилтээр 5 янзын шэнэ бүд нэхэн гаргаха болоно. Урид хараалагдаһан уялгаһаа гадуур бүтээн гаргаһан продукциингаа шанар 10 процентээр дээшэлүүлхэ гэһэн уялга абтаба.

Г. Борисенко.

ДҮРШЭЛӨӨ ХАЛАН АБАЛСАЛГА—АША ТУҺАТА[…]

Модо бэлэдхэлэй түрүү дүй дүршэл халан абалсажа, леспромхозуудтаа дэлгэрүүлхын тула республикымнай партийна хэдэн хүдэлмэрилэгшэд нёдондо жэлэй декабрь соо Архангельска область ошожо ерэһэн юм. Ой модоной промышленность хадаа тус областиин гол һалбаринь мүн. Эндэхи модошод жэл бүхэндэ 20 миллион кубометр модо, 6 гаран миллион кубометр хюрөөдэмэл материал бэлэдхэнэ, 400 мянган тонно целлюлозо, 68 мянган тонно саарһа болон бусад продукци үйлэдбэрилнэ.

Модоной, модо болбосоруулгын, целлюлозно-саарһанай предприятинуудые үргэдхэхэ, шэнэдхэн хубилгаха талаар мүнөө үедэ эндэ ехэ ажал хэгдэжэ эхилээ. Эдэ предприятинуудые һэльбэн заһабарилһанай һүүлээр тэдэнэй хүсэ шадал дүрбэ дахин ехэ болгогдохо. Манай республикаһаа тэндэ ошоһон делегациин хараха, танилсаха юумэн яһала олон байгаа, модошодой түрүү дүй дүршэлтэй танилсахада тон һонирхолтой байгаа. Бидэнэр гурбан леспромхоз, Санаштайска саарһанай модо болбосоруулгын комбинат ошожо хараабди.

Манай ошоһон Верховско леспромхоз промышленностиин научно-шэнжэлэлгын институдай туршалгын предприяти юм. Эндэ автомат аргаар хүдэлдэг лини, инженер Ляминай зохёоһон энергохимическэ түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Модо бэлэдхэхэдэ гарадаг хаядаһан дууһан хэрэглэгдэжэ, химическэ аргаар болбосоруулагдана. Шэлбүүһэн, гэшүүһэн, холтоһон, хибэдэһэн гэхэ мэтэ тусхай транспортёроор суглуулагдажа, хэршэлгын түхеэрэлгэдэ оруулагдана. Эндэһээ дамжуулагдан, химическэ аргаар болбосоруулагдана. Иимэ түхеэрэлгэ жэлдээ 25 мянган кубометр модоной хаядаһа болбосоруулжа, тэрээнһээ үнэтэ зүйлнүүд, тусхайлан нэрлэбэл, уксусно-кальциево порошок, энергетическэ газ абтана. Иигэжэ жэлдээ 17 мянган түхэригэй олзо оруулагдана. Инженер Ляминай түхеэрэлгэ тодхоходо гараһан гаргаша 1,5—2 жэлэй туршада харюулагдаа. Область соо иимэ 27 түхеэрэлгэ тодхохоор хараалагданхай.

Манай республикын модо бэлэдхэлэй предприятинуудта жэлдээ 2 шахуу миллион кубометр хаядаһан хэрэглэгдэнгүй һалана гээшэ. «Забайкаллес» комбинадай Зүүн-Сибириин совнархозтой сугтаа энээн тухай бодомжолжо, республикынгаа леспромхозуудта энергохимическэ түхеэрэлгэ тодхохо талаар хэмжээ абаа һаань, ехэ аша туһатай байха һэн.

СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Эхэ ороной мэдээжэ модошон И. С. Яковлевай ажалладаг Конашска леспромхоз ошожо хараабди. Нүхэр Яковлевай даадаг бага комплексно бригада намагтай газарта ажаллабашье, ехэ бүтээсэ туйлана. Табан хүнһөө бүридхэгдэһэн тус бригадынхид шэнэ технологи үргэнөөр хэрэглэнэ. Тэдэнэр долоон жэлэй туршада 56.400 кубометр модо бэлэдхэхэ даабаряа 4 жэл 11 һарын туршада 80653 кубометр хүрэтэр дүүргэһэн байна. Долоон жэлэй дүүрэтэр тэдэнэр уялгаяа хоёр дахинһаа үлүүлхэ юм. Бригадын гэшүүн бүхэнэй ажалай бүтээсэ 7,2 кубометрэй орондо 12,8 кубометртэ хүргэгдэнэ. Бидэнэр нүхэр Яковлевтай хөөрэлдэһэн, ажал хэрэгээрнь һонирхоһон байнабди. Тус бригадынхид хайшан гэжэ ажаллахадаа иимэ ехэ бүтээсэ туйланаб гэжэ асуубабди. Модо отолжо, зөөжэ эхилхын урда тэдэнэр бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэри богони саг соо, һайнаар дүүргэнэ. Тэдэнэр бэе бэедээ туһаламжа хүргэн ажаллана, бэе бэеынгээ мэргэжэл һайнаар шудаланхай, трактораа зүбөөр харууһалжа, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглана. Тус бригадынхид 7 час соо ажаллаад, трактораа 8 часай туршада хүдэлгэнэ. Зарим гэшүүдэйнгээ үдэрэй эдеэлгэдэ гарахада, нүгөө заримаиинь тракторaар модо таллуулдаг.

Нүхэр Яковлевай бригадын дүй дүршэлые үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. Энэ түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ арга боломжо манай леспромхозуудта дүүрэн бии гэжэ хэлэхээр. Бага комплексно бригадануудай гэшүүд бэе бэеынгээ мэргэжэл һайнаар шудалха ёһотой болоно. Модые нарин зурууд болгон отолжо унагааха, томо багсаар модо ашаха, механизмуудаа зүбөөр харууһалха, миин байлгангүй ашаглаха, трактористые бригадираар томилхо гэхэ мэтэ арга үргэнөөр хэрэглээ һаа, модошод ажалайнгаа бүтээсэ горитойгоор дээшэлүүлжэ шадаха болоно.

Түрүү модошоной жэшээгээр хүдэлмэришэдые ажаллажа һургаха зорилгоор түрүү дүй дүршэлэй һургуули Архангельска областьдо эмхидхэгдэнхэй. Энэ һургуули 1960 оной намар хүдэлжэ эхилээ. Эндэ тракторист, модо отологшо ой соо ажаллажа һурана, модо бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэридэ хабаададсана.

Манай совнархозой гү, али комбинадай дэргэдэ иимэ һургуули эмхидхэжэ, модо бэлэдхэлэй түрүү дүй дүршэлдэ хүдэлмэришэдые һургажа байгаа һаа, мүн лэ ехэ аша үрэтэй байха һэн.

Доодо складуудай ажал оньһоржуулха асуудалда республикымнай леспромхозуудта бага анхарал хандуулагдана гэжэ тэмдэглэхээр. Архангельска областиин модошодой ажал хүнгэдхэхын тула доодо складуудта лебедконууд олоор хэрэглэгдэнэ.

Горючи болон тоһодолгын материал алмаха гэһэн Ю. В. Мининэй үсхэл область дотор үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Эндэхи леспромхозуудта тусхай насос табигдаа, боошхо, воронко гэхэ мэтээр хангагдаа, горючи, тоһодолгын материал зөөхэ машина үгтөө. Энээнэй ашаар горючи мүн тоһодолгын материал үлүү ехээр гаргашалха ушар усадхагдаһан байна.

Мүн область дотор Баруун-Хойто нютагуудай совнархозой ой модоной управлениин мэдэлэй барилгын организаци бии байһан зандаа. Эдэ организацинууд областиингоо леспромхозуудта барилга түргэнөөр, бага гаргашатайгаар бодхооно. Харин республикымнай леспромхозуудта ехэ барилга хэхээр хараалагдабашье, барилгын тусхай организаци угы байһаар. Леспромхозуудта барилга эрхилхэ организаци «Забайкаллес» комбинадай дэргэдэ эмхидхээ һаа гү, али барилгын хэрэгые ондоо, мэргэжэһэн организацида дамжуулан үгөө һаа, таарамжатай байха һэн.

Бага комплексно бригаднуудай хоорондо социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, тэрэнэй дүн согсоло[…] гаха хэрэг эндэ һайнаар эм[…] дэнхэй г[…]э тэмдэглэхээр. Бр[…]нууд хоорондохи мүрысөөнэй […] сатай леспромхозууд, модо […] хэлэй пунктнууд, участогуудай […] конторонуудта танилсахаар. […] сөөнэй дүн һара бүхэндэ согсо[…] жо, областной газетэдэ, тусхай […] катануудта хэблэгдэнэ. Энэ […] манай республика дотор үш[…] ажал хэхэ хэрэгтэй. Совна[…] техническэ информациин бюро[…] байкаллес» комбинат түрүү […] дүршэл, технологи харуулһан […] модо бэлэдхэлэй предприяти[…] номикодо зорюулагдаһан бро[…] үсөөн хэблэн гаргана. Мүн […] уран зохёолнод, комплексно […] но-шэнжэлэлгын институдай […] мэрилэгшэд модошодой ажал […] гээр багаар һонирхоно.

Архангельска область ошож[…] рүү технологи, дүй дүршэлт[…] нилсаһамнай ехэ аша туһатай […] ба. Тэндэ хараһан, ойлгоһон юумэеэ өөһэдынгөө леспромхоз[…] дэлгэрүүлжэ, модошодой зама[…] луургшадай жэшээгээр ажал х[…] эмхидхэжэ, ой модоной промы[…] ностиин урда табигдаһан зор[…] нуудые шиидхэхэ гээшэ манай […] тын хэрэг мүн болоно.

В. ВОЖАЕ[…]
Загарайн промышлен[…] үйлэдбэриин зонын партком[…] секретар[…]

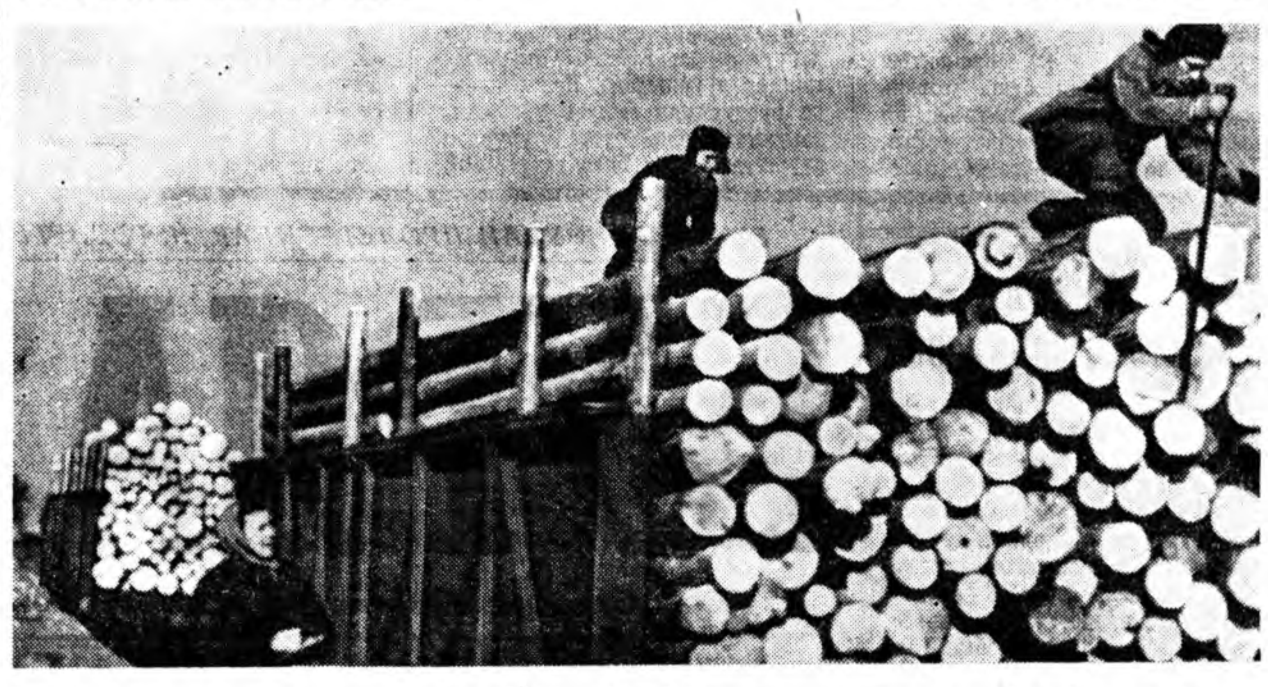

Хандагатайн леспромхозой […] дэлмэришэд жэл бүхэндэ ха[…] миллион шахуу кубометр мо[…] бэлэдхэжэ, оронойнгоо арад[…] ажахын хэрэгсэлдэ эльгээнэ. М[…] нөө 1964 оной түсэб амжалтат[…] гаар дүүргэгдэжэ эхилээ. Зур[…] дээрэ: тус леспромхозой доо[…] складта.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Эдэбхитэй һуралсал. Амжалтатай ажал

Политһуралсал

Хэдэн мянган гектар шэнэ газар ашаглажа, жэл бүри ажахыгаа үргэдхэжэ, хүдэлмэришэдөөр улам олошоржо байһан «Комсомольский» совхоздо кадрнуудые бэхижүүлхэ, һургаха гээшэ тэндэхи партийна организациин нэгэн шухала зорилгонь болоно. Гэбэшье энэ асуудал һүүлэй сагта һулаар шиидхэгдэдэг байһан, тусхайлан хэлэхэдэ, үнгэрһэн жэлэй политическэ гэгээрэлэй һуралсал тон муугаар эмхидхэгдэһэн байгаа. Намар байгуулагдаһан хэдэн политкружогуудынь үбэлдөө хүдэлхэеэ болижо, политическэ болон юрэнхы эрдэмээ дээшэлүүлхэ хүсэлтэй олон коммунистнар, партийнабэшэ эдэбхитэд тиигэжэ нёдондо ехэ хохидоһон.

Энэ алдуутай ябадалһаа зохихо тобшолол хэжэ, совхозой партийна организаци политическэ гэгээрэлэй шэнэ жэлэй һуралсалда эртээнһээ һайн бэлэдхэл ябуулһан байна. Хамтын партийна суглаан дээрэ коммунистнуудай һуралсал тушаа дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн боложо, ямар түхэлэй кружок, семинар эмхидхэбэл, совхозой эрхэ байдалда таарамжатайб гэжэ зүбшэгдөө. Тиихэдэ партиин түүхэ шудалха дуратан яһала олон тодоржо, тусгаар кружок тогтоогдоо, үргэнитэ малшад, таряашадые хүдөө ажахын экономикын минимумдэ һургаха дүрбэн кружок, коммунис ажалай гурбан һургуули эмхидхэгдээ. Совхозой дунда шатын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые, мэргэжэлтэдые хабаадуулһан экономическа семинарта үйлэдбэриин асуудал бүри гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэхэ гэжэ хараалагдаа юм. Суглаанай шиидхэбэрине дүүргэлтэ болгон, кружогуудые тогтоохо, пропагандистнарыень томилхо тушаа ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулхатаяа хамта, парткомой секретарь нүхэр Ч. Б. Цырендоржиев коммунист, партийнабэшэ эдэбхитэн бүхэнтэй тус тустань хөөрэлдэһэн, ямар кружогто һуралсаха дуратайб гэжэ мэдэжэ абаһан байна. Нийтэ хүдэлмэридэ шударгы, эрдэм һуралсал һайтай нүхэдтэ пропагандистнуудаар хүдэлхыень дурадхаһан юм.

Һайн үндэһэ һууритайгаар —эрхим бэлэдхэлтэйгээр һуралсалай шэнэ жэл угтаһанһаа боложо, мүнөө совхоздо бүхы кружок, һургуулинууд эдэбхитэйгээр хүдэлнэ. Хүндэгүй шалтагаанаар хэшээлһээ гээгдэһэн шагнагшад, программаяа таһалдуулһан кружок огто үзэгдэхэеэ болинхой.

Совхозой директор Б. И. Николаевай хүтэлбэрилдэг экономическа семинарта хабаадагшад хүдөө ажахын продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха, ажахыгаа олзо доходтой болгохо талаар ямар тодорхой хэмжээнүүдые хараалбал, нютагайнгаа эрхэ байдалда ямар шэнэ онол арганууды ажал хүдэлмэридэ хэрэглэбэл ашатайб гэжэ хэшээл бүхэндөө дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэдэг, зүбшэдэг, тодорхой шиидхэбэри абадаг.

Фермэнүүдэй һуури, совхозой түб тосхонһоо гадуур ажалладаг, зонһоо таһархайшаг һуудаг малшадые экономикын минимумдэ, коммунис ажалда һургахын тулада совхозой мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилхы нүхэд холын бригада, гүүртэнүүдтэ неделиин вторник бүхэндэ алгадгүй ошожо, хэшээлнүүдые үнгэргэдэг юм. Жэшээлхэдэ, совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр Д. Дагбаев Антипино гэжэ газарта байрладаг шахамал үхэрнүүдэй, хашараг буруунуудай гүүртэнүүдэй малшадтай коммунис ажалай һургуулиин программаар хэшээл хэдэг. Эдэ гүүртэнүүдтэ ажалладаг 12 хүн бүхыдөө һуралсалда хабаадажа, хэшээл бүхэн һонирхолтойгоор үнгэрнэ. Партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй матерналые дүрбэн хэшээл хэжэ шудалха гэжэ тогтоогоод, һаяшаг 3-дахи хэшээлээ үнгэргэбэ. Тус хэшээл дээрэ пропагандист нүхэр Дагбаев КПСС-эй Буряадай обкомой ээлжээтэ пленум дээрэ партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй дүнгүүдые хэлсэһэн тухай республикын газетэнүүдтэ толилогдоһон материалаар дэлгэрэнгы хөөрэлдөө хэжэ, шагнагшадые ехэ һонирхуулһан байна. Совхозойнгоо мал, таряан ажалда химиин туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэхэ, Пленумэй шиидхэбэрине бэелүүлхэ талаар ямар хэмжээ ябуулганууд совхозой дирекциин, партийна организациин зүгһөө хараалагдажа байнаб, энээн тушаа хэндэ ямар һанамжа, дурадхалнууд байнаб гэжэ ээлжээтэ хэшээлдээ зүбшэн хөөрэлдэхэбди гэжэ пропагандист Дагбаев шагнагшадтаа мэдээсээд, тэрээндээ мүнөө ехэ бэлэдхэл хэжэ байнхай.

Коммунис ажалай энэ һургуулида һуралсадаг малшад эрдэм хэшээлээ дээшэлүүлжэ, ушар ёһо һайса мэдэдэг болоно байһанаймнай аша харюунь хүдэлмэриимнай үрэ дээрэ харагдаха ёһотой гэжэ тоолодог юм. Тиин малай харууһанай эгээл харюусалгатай үбэлжэлгын үедэ үхэрнүүдээ түргөөр тобиржуулха, таргалуулхын тула тэдэнэр мүнөө ехэ оролдолго гаргажа байнхай. Гэбэл Базарсада Цыбиковэй гүүртынхид эндэ һая таргалуулжа байһан һүрэг сооһоо гүрэндэ 75 толгой хашараг тушаагаа. Тэдэнэрэйнь хахадһаа үлүүнь тарган гэжэ сэгнэгдэһэн, толгой бүриинь амидын шэгнүүр дунда зэргээр 262 килограмм татаба.

Политическэ гэгээрэлэй һуралсалые иигэжэ үндэр дээдэ хэмжээндэ ябуулхынгаа хажуугаар совхозой партийна организаци химиин эрдэм ухаанай туйлалтануудтай үргэн ажалшадые танилсуулха, һургаха хэрэгтэ мүн лэ ха-луун анхаралаа хандуулжа байнхай.

Е. ЗОЛТОЕВ,
Хоринн хүдөөгэй парткомой пропагандист.

Хүндэтэй, харюусалгатайшье хэрэг

Эхэ ОРОНОЙНГОО үргэмжөөр, арад зонойнгоо аша туһаар олоһон эрдэмээ айл хотондоо, аймаг зондоо тараадаг, зарим нэгэнүүдэй ухаан бодолдо үлдэһэн хуушан сагай бог заншалнуудые дабажа гарахадань туһалдаг үүсхэл эдэбхи ехэтэй багшанар, врачнар, мэргэжэлтэд жэл ерэхэ тудам хотодошье, хүдөөдэшье олошорно. Тэдэнэрэй эгээн эдэбхитэйнэрынь «Знани» гэжэ һайн дуранай бүлгэмдэ нэгэдэдэг. 4300 гаран хүн манай республикын «Знани» бүлгэмдэ нэгэдэнхэй. Соёл сурталай угаа ехэ хүдэлмэри хото, хүдөөгэй нийтэ үргэн зоной дунда ябуулжа байдаг.

Партиин үзэл сурталай хүдэлмэри тухай КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум тогтохо зуураа совет интеллигенцине нэгэдүүлдэг «Знани» бүлгэмэй ажал ябуулгада үндэр сэгнэлтэ үгөөд, энэ бүлгэм аша туһатай ехэхэн соёл сурталай хүдэлмэри ябуулна гэжэ тэмдэглээ һэн.

Партиин XXII съездын, КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ болгон, «Знани» бүлгэмэй манай республикын аймагууд болон районуудтахи отделенинүүд лекционно пропагандын дэлисые, удха шанарые зарим тэды һайжаруулжа шадаа. Коммунис партиин түүхын болон коммунис хүмүүжүүлгын, совет хуули сахилгын, медицинын асуудалнуудаар, эрдэм ухаанай туйлалтануудые болон түрүүшүүлэй дүй дүршэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ асуудалнуудаар лекцинүүд олоор уншагдадаг болоо. Промышленность, барилга болон хүдөө ажахын тодорхой экономикын асуудалнуудаар лекцинүүд үйлэдбэриин асуудалнуудтай нягта холбоотойгоор уншадаг боложо байнхай.

Ажалша зоной юрэнхы эрдэм, культурно-техническэ хэмжээ дээшэлүүлхэдэ туһалдаг арадай университедүүд, семинарнууд болон научно-теоретическэ конференцинүүд үнгэргэгдэдэг боложо эхилээ.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй һүүлээр арадай ажахыда химп хэрэглэхэдэ хэды ехэ удха шанартай байһанине тайлбарилһан лекцинүүд олоор уншагдана.

Технологическа институдай дэргэдэхи «Знани» обществын гэшүүд химиин асуудалаар научно-теоретическэ конференци һаяхан үнгэргөө. Барилгахабсаралгын 5-дахи управлениие шефтээ абаад, энэ институдай багшанар, студентнэр химическэ, научно-техническэ эрдэмэй шухала шухала асуудалнуудаар тэндэ лекци уншана.

Буряадай эрдэм-шэнжэлэлгын институдай эрдэмтэд Улаан-Үдын ЛВРЗ, «Электромашина» заводуудай цехүүдээр ябажа, КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй материалнуудаар элидхэл хэнэ. Тус институдай химиин эрдэмэй кандидат А. Д. Дариев, научна хүдэлмэрилэгшэд Егорова, Рязанова, Самсонова городуудай предприятинууд болон эмхи зургаануудаар лекцинүүдые олоор уншанад.

Буряадай хүдөө ажахын институдай дэргэдэхи «Знани» обществын гэшүүд-багшанар хүдөө зоной дунда агрохимиин эрдэм ухаа дэлгэрүүлхэ, агрономуудые, колхозууд болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые химиин эрдэмдэ һургаха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Закаменск городой, Хори, Баргажанай, Түнхэнэй аймагуудай лекторнүүдэй нэгэдэлнүүд колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй дунда партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэреэр лекцинүүдые, хөөрэлдөөнүүдые олоор үнгэргэнэ, хүдөө зоной дунда химическэ һуралсал эмхидхэхэ хэрэгтэ габшагайгаар хабаадалсана.

Гээшье һаа, бүхы юумэн һайн гэхын аргагүй. Лекционно пропаганда шанарайнгаашье, мүн дэлисэ хэмжүүрэйнгээшье талаар КПСС-эй ЦК-гай июниин, декабриин Пленумүүдэй эрилтэдэ сүм харюусажа шаданагүй. Зарим ушарта лекцинүүд үйлэдбэриин коллективүүдэй зорилгонуудтай холбоддоногүй, хүнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэнэгүй. Зарим лекцинүүд удхынгаа талаар муу байна.

Уншагдадаг лекцинүүдэй удхые һайжаруулха талаар өөдтэй юумэн хэгдэнэгүй. «Знани» бүлгэмэй республиканска отделениин химиин, научно-техническэ, геологиин, биологиин, физкультура болон спортын секцинүүд һулаар хүдэлнөөр. Технико-экономическа болон хүдөө ажахын эрдэм ухаа дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри промышленна предприятинуудай, барилгануудай, илангаяа гээгдэнги колхозууд болон совхозуудай үйлэдбэри өөдэнь үргэхэ хэрэгтэ өөд[…] нүлөө үзүүлнэгүй. Соц[…]лизмһаа коммунизмда ор[…] гол ёһонуудые тайлбари[…] асуудалнуудаар лекцин[…] үсөөнөөр уншагдана.

Иимэ ехэ дутагдалн[…] ямар ушарһаа гаранаб гэх[…] «Знани» бүлгэмэй гэшү[…] аймагуудай отделенинүүд, ле[…]торнүүдэй бүлэгүүд хүдэл[…]рэз түсэблэн эмхидхэнэг[…] зоной һонирходог асуудалн[…]даар шэнэ лекцинүүдые т[…]гэнөөр бэлдэнэгүй. Дэ[…] болон тусгаар дунда һург[…]литай, теориин талаар бэл[…]хэлтэй болоһон хүнүүд[…] «Знани» бүлгэмэй гэшү[…] болгон абаха хүдэлмэри му[…]са ябуулагдана. Жэшээлхэ[…] Хориин аймагта лекци унш[…]ха бэлэдхэлтэй дүрбэн хү[…] нэгэниинь лэ «Знани» бүл[…]мэй гэшүүн болонхой. Ил[…]гаяа хүдөө ажахын мэргэж[…]тэд «Знани» бүлгэмэй гэшү[…] лэ үсөөнөөр абтанхай. Ии[…] байдал олон аймагуудта үзэ[…]дэнэ.

Байгша оной январь соо б[…]лоһон «Знани» бүлгэмэй Б[…]ряадай республикадахи отд[…]лениин VII конференци х[…]миин эрдэм дэлгэрүүлхэ, тэр[…]нине арадай ажахыда хэр[…]лэхэ тухай зүбшэн хэлсэ[…] бүлгэмэй гэшүүд-лекторн[…] энэ гүрэн түрын удха шана[…]тай хэрэгтэ хабаадаха ёһото[…] гэһэн шиидхэбэри абаа һэн.

Химиин эрдэм дэлгэрүүл[…] хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хаба[…]даха, лекцинүүдые улам һон[…]ноор, мүнөө сагай эрилтэ[…] хүрэмөөр уншахын тула ор[…]лдохо гээшэ «Знани» бүлгэм[…] гэшүүн бүхэнэй уялга мүн.

С. БАДМАЕВ,
«Знани» бүлгэмэй Буряадтахи отделениин харюусалгата секретарь.

Бэшүүрэй совхозой 1-дэхи отделениин тракторно-таряан ажалай 1-дэхи бригада кукуруза тариха 67 гектар газартаа га бүриин 20 тонно шэбхэ гаргаа. Зураг дээрэ: тус бригадын түрүү тракторист (баруун гарһаа) В. Усов бригадир С. Содбоевтой хөөрэлдэжэ байна.
Б. Дашиевай фото.

Үбэлэй үдэрэй богонишье һаань...

(Зэдын „Октябрьский“ совхоздо наг шэбхэ ехээр гаргагдана)

— Гартаа нэгэшье хүрзэ барингүй үбэлэй янгинама хүйтэндэ иимэ ехэ наг шэбхэ малтаад, поли дээрэ гаргажархиха оньһон хүсэн лэ байна даа. — гэжэ Енхор тосхоной нэгэ үбгэн шэбхэ малтадаг тусгаар оньһожоруулагдамал отрядай хүдэлмэреэр омогорхоһоноо маһалзан хөөрэжэ һуугаа бэлэй. Оньһожоруулагдаһан хоёр отрядууд Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Октябрьский» совхоздо энэ үбэлһөө хойшо наг шэбхэ зөөгдэжэ байнхай. Ймагтал эдэ отрядуудай хүсөөр ноябрь, декабрь һаранuудта 15400 тонно наг шэбхэ гаргагдаа. Январиин 10-най мэдээгээр 1964 ондо таряалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха түсэбэй дүүргэлтэ һайн ябана: бүхы ондо хараалагдаһан даабариһаа үлөөшэ 13 мянган тонно наг шэбхэ ойрын сагта шэрэгдэжэ дүүргэгдэхэнь.

Поли дээрэ, илангаяа кукурузын газарта нютагай үтэгжүүлгэ малтажа гаргаха гэһэн тодорхой түсэб даабаритай нэгэ отряд совхозой хоёр отделениие хангаха гэһэн уялгатай. Мүнөө үень Сагаан-Усанай фермэдэ хүдэлжэ байгаа нүхэр Н. М. Фамицкын ударидадаг отрядай бүридэл, хүдэлмэриин гурим, жэшээлхэдэ, иимээр эмхидхэгдэнхэй.

Отряд хадаа хамтадаа юһэн трактороһаа бүридэнэ, тэдэнэрэй 6-ниинь өөрөө ашаагаа унагаадаг тэргэтэй хурдан ябадалтай «Беларусууд», хоёр трактор-погрузчик, нэгэ трактор-бульдозер, машина бүхэнине нэгэ механизатор хангажа, хамтадаа юһэн хүн хүдэлдэг. Тэдэнэрһээ нэгэниинь отрядайнгаа начальнига уялга дүүргэдэг. Тракторист нүхэр Фамицкын хүтэлбэрилдэг энэ отряд Сагаан-Усанай фермэ ерэхэһээ урид Енхоройн фермэдэ яһала ехэ юумэ хээ.

Тэндэ үшөө намар хада шэбхэ обоолоод, мүнөө үбэлэй үдэрэй хэды богони байбашье һаань, нэгэ трактор зурган рейс хэдэг, тиихэдээ эрьесэ бүхэндөө 2 тонноһоо бага бэшэ наг шэбхэ поли дээрээ гаргана.

— Мүнөө жэлдэ шэбхэжүүлэгдэхээр хараалагдаһан 250 гектар кукурузын полидо 5 мянган тонно шэбхэ гаргагдаа гэхэ гү, али нэгэ гектарта 20 тонно үтэгжүүлгэ оруулагдахаар бэлэн болоод байна, — гэжэ Енхорой отделениие эрхилэгшэ нүхэр Н. Е. Бабушкин хөөрэнэ.—Үнгэрһэн жэлдэ манай отделени 3 мянган тонно силос дараа һэн, һаамхай үнеэн бүридэ арбаад тонно хүртэнэ. Энэмнай үшөөл бага. Мүнөө жэлдэ кукурузынгаа плантаци 600 гектар хүртэр үргэдхэхэ аргатайбди. Тэрэнһээ гадна бобово ургамалые үнгэрһэн жэлдэ таринжа, аша амтыень таняабди, шэнэ жэлдэ талмайень нилээд ехэдхэхэ һанаатайбди. Тиигэжэ шэмэтэй силосээр элбэг болоод, тэрэнээ белогоор баян бобово ургамалаар холижо, мочевинэ мэтэ химиин зүйлнүүдээр буйлуулаад, үнеэдтээ садатарнь эдюулхэдээ, һүн далай салгидуулхамнай дамжаггүй,—гэжэ эрхилэгшын хэлэхэдэ, энигэжэ ядахаар бэшэ. Тус фермэ һү һааляар үнгэрөөшэ жэлэйнгээ түсэб дүүргээд, шэнэ жэлэй эхинһээ совхоз соогоо мүн лэ түрүүлжэ ябана.

—Бии байһан шэмэтэ, бүдүүн тэжээлээ һайнаар буйлуулан малдаа эдюулдэг, мүнөө мочевиные зүбөөр хэрэглэжэ шададаг болоһон, эмхидхэл һайтай мүрысөөн эмхидхэгдээ. Дэбээнэй, Енхорой һаалишад һү һааляа эрид дээшэлүүлхэ гэһэн зорилгоёо бэелүүлхэл байха даа,—гэжэ совхозой главна зоотехник нүхэр Н. Б. Батошкин фермые эрхилэгшые дэмжэнэ.

Малшадайнгаа урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлхынь тула оньһото хүдэр хүлэгүүдые жолоодоһон таряашадай иигэжэ үбэлэй сагта үзэгдөө дуулдаагүй ехээр наг шэбхэ малтажа, шэрэжэ, туһа хүргэжэ байхадань малшадта урматай даа.

Ц. Дугаров.

МААНАДЫЕ БҮ МАРТАГ ЛЭ[…]

Үнгэрһэн жэлдэ Загарайн модоной комбинат муу бэшээр хүдэлжэ гараа. Валовой продукци гаргаха 1963 оной түсэб болзорһоо нэгэ һараар урид дүүргэгдэжэ, хэдэн мянган түхэригтэ барилгын элдэб хэрэгсэлнүүд даабариһаа гадуур үйлэдбэрилэгдэһэн байна. Коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн столярна цех комбинат соогоо эгээл түрүүлэн, жэлэйнгээ түсэб арбан һарын туршада дүүргээ һэн. Шлакоблогуудые бүтээдэг, модо хюрөөдэдэг цехүүд коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй болохын түлөө тэмсэлдэ оролсожо, түрүүшынгээ амжалтануудые туйлаа. Модо хюрөөдэдэг цехтэ Семен Иванович Заиграевай хүтэлбэрилдэг бригада коммунис ажалай нэрэтэй болонхой, һара бүридэ даабаряа холо үлүүлнэ.

Теэд манай комбинад бүришье һайнаар ажаллаха аргатай аад, элдэб дутагдалнуудһаа боложо тэрэнээ хүсэдөөр хэрэглэжэ шаданагүй. Нэн түрүүндэ автомашинанууд дуталдана, бии байһануудынь хуушаршанхай, заһабариһаа гарахаяа болинхой тооно[…] Энээн дээрэһээ боложо бриг[…]дануудынай заримдаа модо б[…]лэдхэхэеэ ой гараха аргагү[…]дэнэ.

Загарайн модоной комбина[…] «Бурятцелинстрой» тресты[…] мэдэлдэ ородог юм. Комбина[…]дай автотранспортын талаа[…] бэрхэтэй байдалда ороод ба[…]һаниинь трестын хүтэлбэри[…]лэгшэд һайса мэдэжэ байба[…]шье, бодото туһаламжа үзүүл[…]нэгүй. Ймагтал элдэб саарһа[…] захяа заабари үгөөд лэ х[…] заарлана бшуу. Трестын х[…]тэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэ[…]дые манай комбинат дээр[…] ерээд ябахыень харахагүйт.

Мүнөө долоон жэлэй 6-дахи[…] жэл эхилэнхэй. Комбинада[…] коллектив 1964 оной түсэб ам[…]жалтатайгаар дүүргэхын т[…]лөө шэнэ жэлэй түрүүшы[…] үдэрнөө шангаар тэмсэжэ, эр[…]шэтэйгээр ажаллажа орон[…]хой.

Гансал манда трестын зү[…]һөө бодото туһаламжа хэрэ[…]тэй.

Г. Афонин,
рабкор.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной январиин 26.

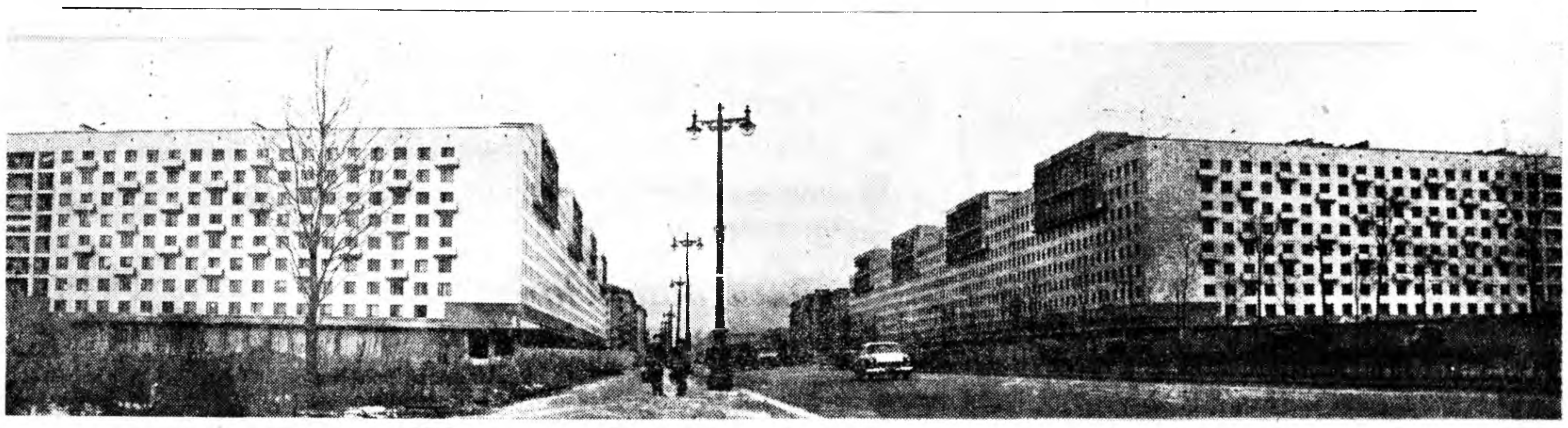

Мүнөөдэрэй Ленинград. Зураг дээрэ: Москвагай шоссейн зүгһөө Ленинград городто ороходо шэнэ гэр байранууд харагдадаг. 20 жэлэй саада тээ эндэһээ хэдэн километр газарта байлдаанууд болоһон юм.
ТАСС-ай фотохронико.

Мүнөөдэр Ленинэй городто

Василий ИСАЕВ,
Ленинградай городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ

ЭСЭГЭ ОРОНОО хамгаалха Агууехэ дайнай түүхын эгээл баатарлиг хуудаһануудай нэгэнинь Ленинградые 900 үдэр хамгаалһан ушар.

Немецүүдэй фашис булимтарагшад Нева дээрэхи городые сахилгаан мэтэ түргөөр дайлан абаха гэжэ һанаһан байгаа. Тиигэжэ фашистнуудай шэлэмэл һайн дивизинүүд баруун хойто зүг руу эльгээгдээ һэн. Хэды ехэ гээлтэ хохолтодо оробошье, тэдэнэр Ленинград тээшэ дугташажал байгаа бэлэй. Шуһанай ехээр адхарһан дайн байлдаануудта дайсанай галзуу муухай энэ түрилтые тэсэжэ гарахын, буу зэбсэгээр баян дайсанийе зогсоохын тулада совет сэрэгшэд болон городой хүн зон ңйхабтар ехэ эрэлхэг шэриг гаргаха баатай болоо шуу.

Ленинград шадар Гитлерэй сэрэгүүдэй хэрэглэһэн дайн хэлгын зэрлиг муухай арга методүүдые түүхэ энээнэй урда тээ мэдээгүй юм. Тэдэнэр олон миллион хүн зонтой амгалан город руу бороогой шороһондол адли гал дүлэ, бумбад туулга сасажа байгаа шуу. 1941 оной сентябрь һараһаа эхилээд, блокадын дүүрэхэ һүүлшын үдэрнүүд хүрэтэр Гитлерэй сэрэгшэд Ленинградые саг үргэлжэ үхэр буугаар буудаһан, агаарһаа бомбонуудые хаяһан байха юм. Город дээрэ 107.158 фугасна болон гал дүлэтэй бомбонуудые хаяһан, үхэр буугай 150.000 һомо тэһэлһэн байха. Гитлерэй сэрэгшэд амгалан тайбан арад зондо эсэргүүгээр дайн хээ һэн гэжэ ойлгожо абахын тулада сэрэгэйшье мэргэжэлтэ байһанай хэрэггүй.

Бомбо хаяһанай, үхэр буугаар буудаһанай эсэстэ Ленинградай промышленностьда, городой ажахыда, соёл культурын болон эрдэм ухаанай эмхи зургаануудта туйлай ехэ хохидол ушаруулагдаһан байгаа. 840 промышленна байшангууд оройдоо үгы хэгдэһэн, 3090 байшангууд һандаргагдаһан юм. 5 миллион шахуу дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байранууд досоонь ажаһуухын аргагүй болгогдоһон, гэр бүхэн шахуу һандаргагдаһан байгаа. Тэрэ тоодо түүхэтэ удха шанартай байшангууд, алдар суутай архитекторнуудэй бариһан Үбэлэй ба Таврическа ордонгууд, Адмиралтейство, Инженернэ замок, Петропавловска хэрэм, Ородой музей һандаргагдаа бэлэй. Город шадархи бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болоһон Пушкин, Петродворец гэжэ городуудые тэндэхи гайхамшагта паркнууд болон байшангуудтайнь хамта һандаргаһан байгаа.

Дайн байлдаанай үшөө болоожо байхада, илалта туйлахын тулада асари ехэ сэрэгэй хүсэлэл оролдолго үшөөл гаргамаар байхада Советскэ правительство 1944 оной эхеэр Ленинградые һэргээн бодхоохо хараа түсэб тодорхойлһон түсхай тогтоол абаа бэлэй. Имагтал 1944—1945 онуудта һэргээн бодхоохо хүдэлмэридэ 70 миллион түхэриг гаргашалагдаа һэн. Ленинградайхид 1,6 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра, хүнүүдые шэрэхэ 911 трамвайн вагонуудые, миллион үлүүтэй дүрбэлжэн метр талмай эзэлһэн харгы заһабарилһан, 205 һургуули, хүүгэдэй 237 байшангууд болон яслинуудые ашаглалгада үгэһэн байха юм.

Шэнэ барилга, мүн һэргээн бодхоохо хүдэлмэри дайнай һүүлээр илангаяа үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэһэн байха. 1946 онһоо 1963 он хүрэтэр 300 мянга гаран квартира гэхэ гү, али 10,8 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра баригдаа. Энээнийе сасуулаад үзэхын тулада ингэжэ тэмдэглэебди. Революциин урда тээхи Петербургын бүхы гэр байра 14,5 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байһан. Теэд энэ үе соо ленинградайхид 151 һургуули бариһан, шэнэ паркнууд, саадууд болон сэсэрлигүүдые һуулгаһан, тэрэ тоодо Илалтын туйлай ехэ Московско ба Приморско паркнуудые байгуулһан юм. 1960 ондо В. И. Ленинэй түрэһөөр 90 жэлэй ойн хүндэлэлдэ Финскэ тохойн урда эрьедэ город соогоо эгээл ехэ парк баригдажа эхилээ һэн.

Мүнөөдэрэй Ленинград газаар гүйсэд хангагданхай. Серпухов—Ленинград хоёрой хоорондо татагдаһан 806 километр утатай газопровод 440 мянган квартиранууд болон бусад промышленна предприятинуудта «сэнхир хүхэ түлишэ» дамжуулан асаржа байдаг.

Городой транспорт саг үргэлжэ хүгжэжэ байдаг. Дайнай урда тээхи 1941 онтой сасуулбал, троллейбусууд болон автобусуудай тоо 5 дахинһаа үлүүгээр, хүнгэн таксинуудай тоо 10 дахин олошороо. Метрополитенэй хоёр харгы ашаглалгада үгтэнхэй, гурбадахи харгынь баригдажа байнхай.

Ойрын хоёр жэлэй турша соо городой хүн зон үшөө 80 мянган квартира, 22 һургуули, 10 поликлиникэ, 400 магазинууд ба ниитын эдеэ хоолой предприятинуудые абаха юм.

Ленинград өөрынгөө имагтал сэрэгэй баатаршалгаар дэлхэй дээрэ мэдээжэ болонхой бэшэ. «Хойто зүгэй Пальмирын» үзэсхэлэнтэ гоё һайханиинь хариин гүрэнүүдһээ ерэһэн олон тоото аяншалагшадые һонирхуулдаг байна. Ленинград хадаа хилын саанаһаа ерэһэн айлшадые—элдэб городуудай делегацинуудай гэшүүдые хэзээ бүхэндэ баяр баясхалантайгаар угтан абадаг. Манай городской Совет Миланай, Дрезденэй, Гетеборгын, Гданьскын, Манчестерэй, Туркын муниципалитедүүдтэй хани барисаа тогтоонхой. Нева мүрэн дээрэхи агууехэ город дээгүүр амгалан сагай огторгойн хододоол сэнхиин хүхэртэжэ байхые, нимэ огторгойн дэлхэйн бүхы городууд дээгүүр сэнхиин хүхэртэжэ байхые энэ агууехэ город хүсэдэг лэ.

Ленинградай түлөө байлдаан. Пулковска хадалиг газарнуудта совет тагнуулшад ябана. (АПН).

„Аврорын" буунууд Ленинградые хамгаалалсаа һэн

ЛЕНИНГРАД, (ТАСС-ай корр.). Революциин үедэ домог суутай болоһон «Аврора» крейсерэй үхэр буунууд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Ленинградые хамгаалалсаа юм. Ленинградай түлөө болоһон дайлалдаанууд «Аврорын» артиллериин хабаадалсаһан тухай шэнжэлэлгэеэ кораблиин музейн хүдэлмэрилэгшэ капитан-лейтенант И. И. Батарин Ленинград шадар гитлеровскэ булимтарагшадые бута сохиһоной хорин жэлэй ойн баярай үдэр дүүргээ.

1941 оной июлиин эхеэр 130 миллиметрэй калибрай юһэн үхэр буу крейсерһээ абаха гэжэ шиидхэгдэһэн байгаа. Тиигэжэ батарей байгуулагдаһан юм. Эдэ буунуудынь Дудергоф Пулково хоёрой хоорондо табигдаа һэн.

Лейтенант А. В. Смаглиин командалһан нэгэдэхи буугай сэрэгшэд фашистнуудтай тулалдаһан байлдаануудта илангаяа һайнаар шалгараа. Матросууд дайсад руу хатуу шанга буудалганuудые хэжэ, фашистнуудай хоёр танк бута сохиһон, рото шахуу гитлеровецүүдэй ябаган сэрэгшэдые үгы хэһэн байна.

Тиибэ яабашье дайсад нэгэдэхи бууе эзэлэн абаа. Эндэнь хүндөөр шархатаһан олон матросууд үлэһэн байгаа. Зэрлигшэһэн алууршад тэдэнэрые суглуулжа, бэедэнь бензин адхаад, галдаһан байгаа.

Ораниенбаум Ижора хоёрой хоорондохи эрье шадарай газарнуудта тодхогдоһон «Аврорын» бага калибрай буунууд городые дайсадай самолёдуудһаа хамгаалһан түүхэтэй.

Дарижап ДАМДИНОВ

АГУУЕХЭ ЛЕНИНГРАД

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай эхилхэдэ Дарижап Дамдинов Ленинградта һуража байһанаа хүндөөр үбшэлжэ бусаад, 1942 ондо наһа бараһан юм. Бэшэжэ ябаһан шүлэг зохёолнуудайнь суглуулбари 1959 ондо хэблэгдээ һэн. «Илалтын дуун» гэжэ суглуулбариһаань энэ шүлэг толилогдобо.

Уһан далайн эрьедэ,
Урасхал мүрэнэй хүбөөдэ,
Ургамал ногоон сэсэрлиг соо
Эхэ ороноо алдаршуулан,
Эрлиг дайсанаа һүрдүүлэн,
Оршонол гоё һайхан город—
Агууехэ Ленинград!
Аглаг һайхан ордонуудшни
Амгалан сагые һануулбашье,
Шэрүүн дайнай амисхалаар
Сохилно зүрхэншни,
Ленинград.
Үргэн уужам үйлсөөршни
Үдэр дүүрэн абяатайл,
Уһа мүрэнэй урасхалшуу
Уладшни субанад,
Ленинград.

Хүүгэд, үбгэдшье хүрэтэрөө
Хатуу һэрэмжээр тодорно,
Кировэйхид түрүүтэй
Илалтаар суурханаш,
Ленинград.
Түймэр тэндэ тооһороод,
Түмэр улайн сорьёлно,
Уһан бусалан харьялна,
Үсэд байлданаш,
Ленинград.
Бузар муухай дайсан
Богоһынш ойро бороно,
Бузарлаха шуһадахаа һанаа
Бандидууд шамай,
Ленинград.

Дэмы Гитлер дугташанал,
Дээрмэшэнэй дэгэд хооһон
Хорото хүсэл бүтэхэгүй!
Хүдэлшэгүй бүхэлши,
Ленинград.
Бодоол булта ленинградайхид
Буугаа гартаа баряад,
Түргэн шуумар баатарнуудаа
Түрүү табинаш.
Ленинград.
Манай булад обороные
Мяхашан мэрэжэ ялихагүйл,
Үйлын хараалай долигто
Үхэл бэлдээш,
Ленинград.
Эрэлхэг һайхан хэрэгүүдээршни
Эхэ оромнай омогорхонол,
Эрхим этигэл һаналнуудаа
Шамдаа үгэнэл,
Ленинград.
Холын Буряад орон
Хурса баатараа томилнол,
Зоной мэндын захяагаар
Зорюулба шамдаа,
Ленинград.

1941 он.

ХОДОДОО ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

1942 он... Хархис муухай фашистнуудай урдаһаа харюу үгэхын тула Эхэ оронноймнай бүхы газар нютагуудта хамаг хүсэ шадалаа элсүүлжэ байһан үе. Совет ороной хүн бүхэн фронтдоо туһа хүргэхэ зорилгоор унаһан малгайгаа абаха забдагүй ажаллажа, илалтын зэбсэг шэрээлсэдэг байгаа. Манай республикын томо предприятинуудай нэгэн — Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадшье түрүү зэргэдэ ябалсаа бэлэй. Хүдэлмэришэн бүхэн хэдэн халаанда таһаралтагүй хүдэлдэг һэн.

...Декабрь һарын һүүл багта консервын заводто слесареар ажаллажа байһан Владимир Немочин сэрэгэй албанда мордохо болобо. Тиигээд ошоһон түрүүшын үдэрһөө мэргэн буудагшадай һургуулида хэдэн һара һуража дүүргээд, Ленинград шадарай фронтдо автоматчигаар эльгээгдэһэн байгаа. Залуу солдат үнэн бэеэ бэелэн ябажа, революциин үлгы Ленинград хотые хамгаалалсажа, үлэн хооһоор гурбан жэлэй туршада фашистнуудай урдаһаа баатарлигаар тэмсэжэ байһан тэндэхи эрэлхэг зоригтой ажалшадта ажабайдалай Туг — илалтын туг асаралсаһан домогтой.

Владимир Немочин 1944 оной шэмэрүүн хүйтэн үбэлэй нэгэ һүниие орой мартадаггүй... Тиихэдэ Ленинградай фронтын сэрэгшэд Нарва мүрэниие дайсанай һабарһаа сүлөөлхын түлөө хатуу шангаар тулалдаа бэлэй. Тэрэ һүниндөө автоматчигууд мүльһэн дээгүүр мүлхин, уһанай саада эрье руу дабшаба. Энээниие мэдэһэн дайсан баһал забда залигүй буудажа эхилээ. Тиибэшье һаань, совет сэрэгшэд сухарилтагүй урагшаа дабшан, уһанай саада эрьедэ шэбээлэгшэдые үй бута сохижо, тэдэнэй эзэлһэн эрьеые баатарлигаар дайлан абаһан байгаа.

...Нэтэтэ һүни Немочиной алба хэдэг полк Чудско нуур дээгүүр добтолон дабшажа, һуурин эзэлээд, хоножо байба. Нуурай саада эрьедэ байһан фашистнууд үбэлэй хүйтэниие тэсэжэ ядахадаа түүдэг табижа эхилээ. Тиигэхыень хараһан зарим хөөрүү зүрхэтэй залуу сэрэгшэд дайсан добтолгодо орохонь гэһэн шэмээ тарааба. Эдэнэрэй взводойшье командир дүршэл багатай байһан. Имэ ушарай болоходо, солдат Немочин тэдэ нүхэдтөө хөөрэлдэжэ, зориг оруулһан юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо солдат Немочин «хатуу зоригтой, шадамар бэрхэ солдат» гэжэ полк соогоо суурхаһан байгаа.

Баатарлиг хатуу зоригтой Ленинград шадарай фронтын сэрэгшэд эндэ шэбээлһэн хархис муухай эзэмдэгшэдые үй бута тохиходо Владимир Немочин полкынгоо сэрэгшэдтэй хамта түрүүнэй зэргэдэ байлдан ябажа, Ленинград хотые фашист нохосуудай бүһэлэлгэһөө сэбэрлэлсэжэ, түүхын хуудаһа бэшэлсэһэн домогтой.

1944 оной январиин 27-ной үдэшэ хүн бүхэнэй шарайда баярай ошон сасарна. 324 ехэ буунуудай илалтын салют зэдэлжэ, холо ойгуур — сэнхир мульһөөр хушагдаһан Нева мүрэн, хүжэ тужын орой дээгүүр сууряатажа, бултанда баярай дохео, Илалтын тэмдэг үзүүлээ бэлэй...

...1945 ондо дайншье дүүрэжэ, Совет сэрэгшэд гэр гэртээ бусаба. Владимир Иванович үетэн нүхэдтэеэ суг баһал сэрэгэй албанһаа табигдажа, комбинадайнгаа консервын заводто бусажа ерээ бэлэй.

Нүхэр Немочин тэрэ гэһэнһээ хойшо амгалан ажалай вахтада жагсанхай. Хуушан мэргэжэлээрээ — слесареар хүдэлхэдөө, гансал энэ ажалаа хараад һуудаггүй, али шадаха юумэеэ хэлсэжэ, коллективэйнгээ түсэб даабаряа үлүүлэн дүүргэхэдэнь хододоо туһалдаг, һайн һайхан һанаатай нүхэр юм. Владимир Иванович мүнөө заводой эгээл бэрхэ уралан һарижуулагша, ухаалан зохёогшо гэжэ суурхадаг.

Владимир Иванович Немочин Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнһаа ерэхэдээ үбсүүгээрээ дүүрэн орден, медальнуудтай бусаа бэлэй. Тэдэнэйнь дунда «Ленинградые хамгаалһанай түлөө» гэһэн медаль толорон харагдадаг.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ХИЛЫН ГАДНАҺАА

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

ЗАМБУУЛИНАЙ ДАЙДЫН БААТАР ГАНАДА АЙЛШАЛБА

АККРА, январиин 24. (ТАСС). ...ын Республикада айлшалжа байһан дэлхэй дээрэхи түрүүшын-эхэнэр космонавт В. Николаева-Терешкова, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүд республикын томо городуудай нэгэн болохо Такоради портдо үсэдэр ошоо. Совет айлшад тусхай самолёдто һууужа, Аккраһаа Такоради портдо ошоо юм. Городой муниципалитедэй гэшүүд, Такорадиин гарнизоной дээдэ зэргэтэ офицернүүд тэдэниие эндэ угтаһан байна.

Удаань парашютистска байһан Николаева-Терешкова сэрэгэй самолёдуудай пилодуудые бэлдэдэг эртагай ниидэлгын һургуулиин хүдэлмэритэй ехэ һонирхон танилсаа.

Совет айлшад һургуулиин ехэ зал соо орожо, В. Николаева-Терешкова өөрынгөө ниидэлгэ тухай хөөрэжэ, һурагшадай асуудалнуудта харюусаа. Замбуулинай баатар һургуулиин хүтэлбэрилэгшэдтэй, инструкторнуудтай, һурагшадтай танилсаа. Һурагшадай жолоодоһон самолёдууд огторгойгоор ниидээ.

Удаань Ганын флодой Такорадахи далайн-сэрэгэй баазада совет айлшад хүрөө. Эрэлхэг зоригто баатарай, бусад совет айлшадай хүндэлэлдэ зорюулан, баазын хүтэлбэрилэгшэд үдын хоол эмхидхэһэн байна.

Ойр зуура амарһанайнгаа һүүлээр совет айлшад автомашинануудта һуугаад, Кейп-Кост город ошоо. Оройдоо болоһон хойно В. Николаева-Терешкова, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүд Аккрада бусажа ерээ.

**

АККРА, январиин 24. (ТАСС). Ганада дүрбэн үдэрэй турша соо айлшалһан дэлхэй дээрэхи түрүүшын эхэнэр-космонавт Валентина Николаева-Терешкова Ливан орохоёо ниидэн гараа.

Н. С. Хрущевой бэшэг Бирмэдэ хэблэн гаргагдаба

РАНГУН, январиин 24. (ТАСС). Дэлхэйн оронуудай гүрэн түрые (правительствануудые) толгойлогшонорто СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой 1963 оной декабриин 31-дэ эльгээһэн бэшэгые «Восток» гэжэ хэблэл бирман хэлэн дээрэ түсхай ном болгон хүсэдөөр хэблэн гаргаа.

Энэрхы сэдьхэлтэй байха һанал бодолые хүтэлбэри болгодог дээрэһээ буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха программа Н. С. Хрущев дурадхаа һэн. 1964 оной гарахын урда тээ тэрэ шэнэ дурадхал оруулаа. Бидэнэр Советскэ правительствые толгойлогшын бэшэгые дэмжэнэбди гээд, номой оршол соо хэлэгдэнэ.

Н. С. Хрущевой бэшэгые тайлбарилха зуураа, «Шэнэ хүсэн» гэжэ журнал түрүү бэшэг соогоо ингэжэ онсолон тэмдэглэнэ. Газарай талаар гараһан арсалдаануудые амгалан ёһоор шиидхэхэ тухай Н. С. Хрущевой дурадхаһан гол ёһонууд эб найрамдал хүсэдэг арадуудай аша туһада тааралдана. Н. С. Хрущевой бэшэг хадаа дэлхэйн дай зайсуулха хэрэгтэ угаа ехэ туһа нэмэри, буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ хүсэдөөр хуряаха талаар хэгдэһэн туһа нэмэри болоно гэжэ бидэнэр батаар этигэнэбди гээд журнал мэдүүлнэ.

Партизанууд ябуулга хэһээр

НЬЮ-ЙОРК, январиин 24. (ТАСС). Камау Нам Кан арал дээрэхи томо һуурин газарые Урда Вьетнамай партизанууд час хахад үлүүтэй саг соо хүреэлээд байгаа. ЮПИ агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор байлдаанай үедэ Урда Вьетнамай харуулай катер уһанда шэнгээгдээ, 6 солдат алуулаа. Өөһэдтэнь эсэргүүгээр авиациин хэрэглэгдэжэ ороходо, партизанууд һууриниие хүреэлхэеэ болиһон байна.

Никозидо тэһэрэлгэнүүд болоһоор

НИКОЗИ, январиин 24. (ТАСС). Кипрэй ниислэлэй грек зоной һуудаг хубида үсэгэлдэр үдэшэ гурбан хүсэтэ тэһэрэлгэ болоо. Тэрээнһээ уламжалан ехэ һандарал болоһон байна.

Энэ гэмтэ ябадалые президент Макариос эрид шууд буруушаагаад, иимэ юумэ хэгшэд «Кипрэй арадай дайсад болоно» гэжэ мэдүүлээ.

Л. Джонсон пресс-конференци хэбэ

ВАШИНГТОН, январиин 24. (ТАСС). Панама болон Панамска канал тушаа Холбоото Штадуудай баримталдаг хараа бодол тухай США-гай президент Линдон Джонсон үсэгэлдэр пресс-конференци дээрэ мэдүүлгэ хээ.

Хоёр ороной хоорондо гараһан «бүхы асуудалнуудые хүсэд һайнаар шэнжэлжэ үзэхэ, шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ удаарангүй хабаадалсахаар» Холбоото Штадууд бэлэн байна гээд тэрэ хэлээ.

«Манай оронуудай хоорондо гараһан бүхы арсалдаата асуудалнуудые тодорхойгоор шиидхэхын тулада дипломатическа харилсаанай һэргээгдэһэнэй һүүлээр 30 хоноод байхада Панамын түсхай тушаалта хүнүүдтэй нэгэ столдо һууужа хөөрэлдэхөөр бидэнэр бэлэн байнабди» гээд США-гай президент мэдүүлээ.

«Америкынхидэй зүгһөө, мүн Панамын эрхэтэдэй зүгһөө дан хэтэрмэ ябуулганууд, алдуу эндүүнүүд хэгдээ» гээд США-гай президент мэдүүлээ. Тиихэтэй хамта Панамын энгэй хүнүүдые буудаһан америкын сэрэгүүдэй ябуулгые тэрэ үмөөрһэн байна. Америкын сэрэгүүд «Ээзрхэг добтолгодо эсэргүүсэлтэ хээ, тэдэнэй ябуулганууд өөрыгөө хамгаалха зорилготой байгаа» гэһэн хэбэртэйгээр тэрэ хэлэһэн байна.

«Каналые али бүхы хамааралсалгаһаа хамгаалха» талаар өөрынгөө уялгануудһаа Холбоото Штадууд арсажа шадахагүй гээд президент мэдүүлээ.

18 гүрэнэй комитедтэ

ЖЕНЕВЭ, январиин 24. (ТАСС). Буу зэбсэг хуряаха талаар 18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедэй мүнөөдэрэй заседаниин эхилхэдэ, Румыниин делегациие толгойлогшо В. Думитреску үгэ хэлээ. Москватай договорой баталагдаһанай һүүлээр буу зэбсэг хуряаха тухай хэлсээ батлахада шэнэ, бүри таарамжатай арга боломжо бии болоо.

Дэлхэйн элдэб районуудта, түсхайлбал, Балканда атомна зэбсэггүй зоно байгуулха, зэбсэгтэ хүсэнүүдые болон сэрэгэй гаргашануудые горитойгоор хороохо шухала болоһон тухай РНР-эй түлөөлэгшэ тэмдэглэһэн байна.

Удаань Нигериин түлөөлэгшэ Оби үгэ хэлээ. Али бүхы түхэлэй ядерна зэбсэгүүдые хорихо шухала байһан тухай тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Үгэеэ ойлголсолгые хүнгэдхэжэ үгэһэн совет ороной шэнэ дурадхалнуудые баруун гүрэнүүд зүбшөөхэ бэзэ гэжэ найдажа байһанаа Болгариин делегациин толгойлогшо К. Лу[..]нов элирхэйлэн мэдүүлһэн байна.

Комитедэй удаадахи заседани январиин 28-да болохо.

Уласхоорондын тэмдэглэл

Муугаа далдалха һанаатай

Холбоото Штадуудта үндэһэ яһанай илгаа гаргажа, негрнүүдтэ хашалан үзүүлдэг эшэгүүритэ муухай байдал илангаяа Азиин болон Африкын оронуудта ябуулагдаха Америкын пропагандада яһала ехэ уршаг татана. Юундэб гэхэдэ, ЮСИА гэдэг Америкын Холбоото Штадуудай информационно агентствын худалшад Америкын засаг баригшад арадуудай бэеэ даанхай гүрэнтэй болохын түлөө тэмсэлые «һайшаан дэмжэдэг» юм гэжэ бүхы дэлхэйдэ ойлгуулха һанаатай. Тиигэжэ байха зуурань, үндэһэ яһанай илгаа гаргажа, зоргоороо аашалһан шуһа адхаралгата муухай ушарнууд тухай мэдээсэлнүүд Холбоото Штадуудһаа ходо абтажа байна ха юм.

ЮСИА-гай директор Эдуард Мэрроу гэгшэ өөрынгөө хүдэлмэрилэгшэдэй худалаар бэшэһэниие үнэнтэ зүб юумэ гээшэ гэжэ һайрхаха дуратай байдаг. Америкын хэблэлэй зарим органуудшье мүн лэ тэрэнэй хэлээшые дабтана. «Холбоото Штадууд хадаа үнэн сэхэ руунь мэдээсэжэ, пропаганда ябуулха хүсэлэл гаргана. США доторхи үндэһэ яһанай асуудал тушаа мүн лэ тиимэ заршам баримталдаг юм»—гээд «Нью-Йорк Таймс» батлан хэлэнэ.

Теэд үгэ хэрэг хоёройнь алгасадаг байхадань яахабши. Жэшээнь, «Америкын негрнүүд: дэбжэлтэ тухай элидхэл»—гэжэ нэрэтэй фильм абаад үзэебди. Энэмнай яһала һургаал боломоор ушар юм даа. Тэрэ фильм буулгажа бэлдэхэ тухай Нью-Йоркын киногой компанида ЮСИА захиһан байгаа. Тиигээд үнгэрһэн жэлэй май һара соо тэрэниие ЮСИА-гай хүтэлбэрилэгшэдтэ харуулһан юм ха. Тэрэ гэһэнһээ хойшо түс кинофильмын яаһаниинше мэдэгдэхэеэ болижо, аниргүй болошобо.

Теэд тээсгэн ЮСИА-гай уласхоорондын киногой албанай директор Джордж Стивенс гэгшэ энээн тухай хэлэхэдээ, тэрэниие хүн зондо харуулхагүй юм гэжэ мэдүүлбэ. Юундэб гэхэдэ, тэрэмнай хуушараа гэхэ һанаатай. Мүн лэ тиимэрхүү үшөө хоёр кинокартина буулгажа абаха хүдэлмэри зогсоогдоод байна гэжэ дуулдаа.

Юун дээрэһээ болоно гээшэб?

«Вераэти» гэжэ Америкын неделли бүридэ гарадаг газетэ эдэ ушар баримтанууд тухай бэшэхэдээ, гоёоггүй онсо үнэн юумэ харуулхада, пропаганда һайнаар ябуулагдаха гү гэһэн хуушанай арсалдаан дээрэһээ, ЮСИА имэ юумэ хэжэ байна гээд тайлбарилха һэдэлгэ гаргаба.

Зүгөөр ямар шалтагаан дээрэһээ кинокартинын болюулагдаһан тухай Джордж Стивенс өөрөө сэхэ руунь табижархёо. Тиихэдээ фильм барагтай һайн байжашье магад. Теэд, энэмнай ЮСИА-да таарахагүй байна ха юм. Юундэб гэхэдэ, тус эмхи зургаан орон доторхи асуудалнууд тухай хилын саанахи хүн зондо дуулгаха гэһэн зорилготой бэшэ юм, —гэжэ мэдүүлбэ. Зорюута дипломат ёһоор хэлэгдэһэн болобошье һаа, яахын аргагүй эли тодо харюу гээшэ. США дотор үндэһэ яһанай илгаа гаргажа байһан элдэб аашануудые ЮСИА гоёожо харуулха гэхэдээ огто хүшэ хүрэхэгүй байнал.

«Муу политика ябуулжа байхада, һайн пропаганда хэхын аргагүй юм» гэжэ США-гай информационно агентствын тэрэ ахалагша ноён нэгэтэ хэлээ бэлэй. Үнэн юумэ үнэтэй даа. Зүб лэ хэлэгдэнэ. Ажабайдалай «американска түхэлэй» муу муухайе юугээршье гоёожо, далдалхын аргагүй байна ха юм.

Д. Андреев.

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур.
1964 оной январиин 26.

САНИТАРНА ЭДЭБХИТЭД

Буряадай мебельно-модо болбосоруулгын комбинадай элүүрые хамгаалха пункт (пунктые даагша С. Ф. Яковлева, Улаан-Хэрээһэнэй бүлгэмэй эхин эмхиин түрүүлэгшэ Е. Н. Коновалова) һайн дурапай ариг сэбэрые сахиха эдэбхитэд туһамаршадтай. Тэндэнь санитарна 1 дружина, санитарна 6 пост бии. Модо хюрөөдэлгын цехэй пост ариг сэбэрые сахиха талаар эрхим пост гэжэ тоологдоно. Постынь хүдэлмэридэ эдэбхитэд Г. П. Бодрых, А. Т. Богатырева, П. П. Беломестных, П. П. Назимова гэгшэд хабаадалсана. Энэ пост Октябрьска районой дотор үнгэргэгдэһэн харалгада түрүү һуури эзэлһэн байна.

Ариг сэбэрые сахиха элүүржүүлгын хүдэлмэридэ нүхэд Королькова, Власова, Яркин, Горбунова гэгшэд (Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй эхин эмхиин гэшүүд) тус хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсагшад юм. Мүн эндэ үбшэн хүнүүдтэ өөһэдынгөө шуһа үгэдэг (донор) хүнүүд олон. Тэдэнэй тоодо Ефимова, Лужникова, Батурина болон бусад оролсоно.

Л. Умнова,
Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй республиканска комитедэй түрүүлэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мебельно-модо болбосоруулгын комбинадай элүүржүүлгын пунктые даагша С. Ф. Яковлева сандружинын гэшүүн В. П. Воейковада ном үгэжэ байна. Арадань сандружинын гэшүүн В. П. Леонова һууна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Энэ хуудаһанда уншагты:

- Бэрхэ ангуушанай баян олзо
- Хэблэлшэдэй ажалай дүн
- Энэдхэгтэ болодог шэнэ жэлнүүд
- Элүүрые хамгаалагшад-эдэбхитэд
- Үльгэр, таабари, оньһон үгэнүүд
- *Фельетон*

Полиграфистнуудай мүрысөөнэй дүн

Культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи хэблэлэй хэрэг эрхилхэ управлени республикын полиграфиин хүдэлмэришэдэй 1963 оной IV кварталай хүдэлмэриин дүн гаргаба. Республикымнай полиграфиин промышленностиин хүдэлмэришэд абаһан уялгаяа гурбан жэл удаагуур нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ байха юм.

Үнгэрэгшэ оной IV кварталда Хориин типографиин коллектив (даагшань В. П. Носырев, профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ Ф. И. Вершинин) валовой продукци гаргалгаар кварталайнгаа түсэб 125,3, ажалай бүтээсын талаар 125,3 процент дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур олзо оруулһан байна. Тус типографиин коллектив коммунис ажалай предприятиин нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ байнхай. Мүрысөөндэ илаһан Хориин типографиин коллектив профсоюзай обкомой болон управлениин дамжуулгын Улаан тугта, нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртэбэ. Хоёрдохи шан Бабушкин городой типографиин хүдэлмэришэдэй коллективтэ үгтэхэ болоо.

1963 оной IV кварталда Кабанскын, Ивалгын, Галуута-Нуурай, Баргажанай, Хяагтын болон бусад типографинуудай коллективүүд һайнаар хүдэлөө гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Коммунис ажалай ударнигууд Эдынеева, Цыренова (Хори), Суворова, Григорьева, Шергина, Загидулина (Кабанск), Каткова, Малышевская, Катков (Бабушкинай типографи) болон бусад һайнаар ажаллажа, нормоёо ходоо үлүүлэн дүүргэнэ.

В. Афанасьев,
культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ.

ОЛЗОТОЙ АГНУУРИ

Арьяатан шоно адуу малай дайсан. Шоо үзэгдэдэг, шобто харагдадаг тэрэ ута һүүлтые хорооһон хүн һайшаалда хүртэдэг, магтаалда ородог, урмашуулагдадаг.

Витимэй ан олзоборилгын ажахын Тэлимбэдэхи участогай ангуушан Никон Илларионович Парфенов үнгэрэгшэ оной октябрь һараһаа мүнөө хүрэтэр 9 шоно хорооба. Тэдэнэйнгээ зургаае январиин 4-дэ алаһан байна. Нэгэ үдэр зургаан шоно хороохо гээшэ хомор үзэгдэл.

Ангуушанай алаһан шонын дүрбэниинь үлэгшэн. Хэрбээ тэдэ шоно гүлгэлөө һаа, 20 хоротоние гаргаха байгаа. Парфенов гансахан 9 шоно алаһанайнгаа түлөө 450 түхэриг шан абаһан байна.

Агнууриин энэ сезондо Никон Илларионович 2 хандагай, 10 гаран боро гүрөөһэ, 5 үнэгэ, 100 гаран хэрмэ, 50 ондатра болон бусад ан барижа, зверопромхоздоо тушаагаа.

Нүхэр Парфенов өөрынгөө хэрэгтэ оролдосотойгоор хандадаг, шадамар ангуушан. Ангай мүр мүшхэхэ, хайхадаа алдадаггүй. Мэргэн буудагша. Тэрэ һонор шэхэтэй, хурса нюдэтэй. Тиимэл хадаа ан олоор барина.

— Байгша оной мартын 15 хүрэтэр алагдаһан шонынгоо тоое 15-да хүргэхэб, — гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Д. Дугаров.

Толгойдоо тодхор...

Нэгэ станцида Ленинградһаа Киев ошожо ябаһан поезд зогсожо байба. Вагон соо нэгэ эрэ хүн орожо ерээ гэхэ.

«Эндэ хүн олон байгаа ёһотой. Тэдэниие мэхэлжэрхихэ юм байна» гэжэ тэрэ бодобо.

Тэрэ хүн хайрсагаа нээгээд, һөөргэнь хаажархиба. Тиигэн сасуугаа уладуудай һуужа байһан һандали доогуур шургабаха.

— Юу бэдэрбэт?—гээд, аяншад һонирхобо

— Һанаагаа бү зобогты. Тэрэниие олохоёол олохоб,—гэнэ тэрэ хүн.

— Юу?

— Хайрсаг сооһоом могой унаад, гүйжэ арилшабал.

Вагон соо байһан хүнүүд һалхинда туугдаһан юумэндэл сүлэ гүйлдэжэ гарашаба. Тиигэжэ һуури эзэлһэн эрэ таг дээрэ гаража, бүхэ нойроор унташалай. Һүни һэреэд, үдэшэгшэһөө иигэжэ асууна:

— Киев дүтэлөө гү?

— Аяншадые үдэшэгшэ проводник фонарь бараад, һандали доогуур юумэ хараашална.

— Юун Киевээ хэлээбши!—гэнэ тэрэ,—Үсэгэлдэр могой табижархиһандаш вагон таһалжа, гээгдүүлээ һэмнай. Мүнөө мухар харгы руу түлхигдэшоод һуунабди

Ородһоо оршуулга.

Богонихон шог, басни

НАРҺАН

Нарһан үндэһэндөө сухалдажа, мархагашаба:

— Шиниил гэмээр алхашье ябаха аргагүй байналби.

ГАСУУ

Хуһан гасуу ургааша хуһандаа өөдэрхэбэ:

— Би сэхэб, юумые үзэһэн, буладай эри элээһэн эрэ байхаб. Тиихэдэ, ши юун гээшэбши? Гатагар мутагар, юумэ үзөөгүй, «ногоохон» зандаалши!

ҮНЭГЭН

Шубуунай байрада нэгэтэ үнэгэн һэмээхэн ороод, үгэ хэлэбэ шангаар: — Дальбараа залгиһанайнь түлөө бүдүүн хүзүү сүүдлэхэ! Харин өөрөө, үнэгэн, тахяа залгиһан тухайгаа һанаашьегүй һэн.

УЗУУР

Модоной хухархай арьягар узуур уһанай дунда ушарһан юумэндэ һаалта хэдэг һэн. Уймар ухаандаа уйгарлажа хэлэгшэ һэн: — Мухар узуур бэшэб, замые зааһан залууршан гээшэб!

ЭРХЭЛЬЭН МИИ (басни)

Эрхэлжэ багаһаа һураһан
Эрэ доргон Мии һуняажа.
Энэ тэрэ ноёдой доогуур
Эрхэлжэ, шүргөөжэ ябагша һэн.
Дулаан унтарида унтаад,
Гэдэһэ садхалан байгша һэн.
Хуушан ноёнойнь орондо
Шэнэ ноён томилогдобо:
Зоолэхэн үһэтэй Туулай бэшэ.

Заряа ноён залараа ха.
Хуушаараа эрхэлжэ шүргөөгөө һаа,
Хайран арһаяа шулгалхал хаш.

* * *

Һулдаһан ноёдой зөөлэндэ ороод,
Һуняажа хэбтэгшэдтэ зорюулагдана.

Б. Намсараев.

Таагты энээниие:

Уусай, суусай баатар
ууса нюргаараа таһархай баатар

**

Мүльһэн дээгэ—
мүнгэн шагта.

**

Гутаар гурбан аматай.

Үглөөгүүр эхилдэг Шэнэ жэл

Олохон оронуудта Шэнэ жэлээ декабриин 31—январиин 1-нэй һүни эхилдэг байһаниинь элитэ. Энэдхэгтэ шэнэ жэл тад ондоогоор эхилдэг. Энэдхэг орон соогуур аяншалаад ябаа хадаа энэ һайндэрые жэл соо хэдэ дахин угтажа болохот.

Энэдхэг орондо арад эрхэтэдэй хэдэн календарь, григорианска болон шажанай олон янзын литэ бии гээшэ. Хамта гушаад шахуу! Тэдэ календарь бүхэн өөрын шэнэ жэлтэй. Шэнэ жэлынь ондо ондоо үдэрнүүдтэ, ондо ондоо һарануудта болодог байна.

Манай хэрэглэдэг григорианска календарь Дэлхэйн Нарые тойрон ябалгатай холбоотой. Тиимэһээ наранай гэжэ нэрлэгдэдэг. Энэдхэгтэ календаринь наранай, һарын, һара-наранай.

Тэрэ газарта тон үргэнөөр дэлгэрһэн календаринь һара-наранай календарь болоно. Һара-наранай календаряар жэл 365 үдэр 6 час 9 минута 9 секунда соо эрьедэг гэхэ гү, манай жэлһээ 20,5 минута ута сагтай. Энэдхэгэй шэнэ жэл мартын 21-дэ гү, али сентябриин 23-да (үдэр һүниин тэнсэхэдэ) эхилдэг байха юм.

Энэ календаряар һара 29 гү, али 32 үдэртэй. Жэлынь зургаан сагта хубаагдана: Васанга — хабар, гришма—халуун, варша—бороогой орохо саг, шарад—намар, хеманта—үбэл, шишира—хүйтэнэй саг.

Тииһээ тиитэр Энэдхэгэй календарь хоорондоо ондо ондоо. Тэндэхи эгээн үргэнөөр дэлгэрһэн календаринь—самват календарь болоно. Энэ календаряар он тоололго манай үе галаб хүрэтэрхи 57-дохи жэлдэ эхилһэн байна. Самват календарь хэрэглэһээр хоёр мянган жэл болоһоной ойн һайндэрые 1944 оной апрелиин 13-да бүхы Энэдхэг орон дотор тэмдэглэгдэһэн байгаа.

Шака гэжэ баһа нэгэ арад эрхэтэнэй календарь үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Тэрэниие Урда Энэдхэгтэ гол түлэб баримталдаг. Тэрэ календарь манай үе галаб хүрэтэрхи 78-дахи жэлэй мартын 3-һаа эхнлэн хэрэглэгдэһэн юм.

Энэдхэгтэ Шэнэ жэл манайхидал һүни бэшэ, үглөөгүүр, наранай гараһан хойно эхилдэг. Үүрэй сайхалаар бүхы айлнууд шэнэ жэлэй һайндэрые угтан тэмдэглэжэ эхилдэг байна.

Хүсэтэ шоргоолзон

Нэгэтэ баабгай ой тайгын амитадай суглаан дээрэ хүсэтэ ангууд тухай олон таба юумэ тоолобо. Буга, хандагай, бодон гахай зэргэ ангуудые ехээр магтаба ха. Тиихэдээ өөрынгөө бэеые бүришье үлэмжэ һайрхаа. «Ой соо бултанһаа хүсэтэй амитан гэхэдэ битнайл гээшэб! Хүсөөр намда хүрэхэ амитан байхагүй, би эзэнтнайб, би ухаатайб»,—гээд хашха һүүхи табиба. Хододоо «биб», «биб» гэжэл байхадань ан гүрөөл, шубуу шонхор, хорхой шумуулда хашартайшье болошоо.

Шоргоолзон гэнтэ модоной түгсүүл дээрэ гүйжэ гараад, бүхы амитадай сошотор шанга гэгшээр хашхарба. Сошоһондоо шандаган хоёр нюдэ хилар, газарай мана һохор болошоо. «Папайһан тэнэг, худалаар бү хэлэ! Дэлхэй дээрэ бултанһаатнай хүсэтэй амитан бил гээшэб, ондоо хэншье байхагүй» гэжэ шоргоолзон шангарба.

Олонхи амитад дураа гутаа, шууялдаа. Бултадаа хашхаралдаа. Теэд юун тухай шууялдажа, хэнэйнь зүб, хэнэйнь буруу байһые хүсэд мэдэхэ аргагүй байгаа.

Шоргоолзондо доромжолуулһан баабгай ангуудай сүүдтэ гомдол бариба.

Хүсэтэ хандагай, хэдэр гахай, һойр, хун шубуун судьянар байгаа. Тэдэнэр бултадаа сүүдэй хэрэг һайса мэдэдэг байба.

Түрүүлэн үгэ хэлэһэн баабгай баһагша шоргоолзониие хэһээхэ эрилтэ табиба. Шоно үнэгэн хоёр үгэ хэлүүлыт гэжэ гүйгаа. Судья тэдэнэртэ үгэ үгөөгүй. Юуб гэхэдэ, нэгэниинь—хулгайшан, тонуулшан, нүгөөдэнь — мэхэшэн гэжэ тэдэ хоёрые бултандаа мэдэжэ байгаа ха юм.

Удаань шоргоолзон үгэ хэлэбэ:

—Хэрбээ хэн намай баабгайе доромжолоо гэжэ һананаб, дууһанайтнай урда хүсөө туршаад үзэе. Тиихэдээ мэдэхэт. Бидэ өөһэд өөһэдынгөө бэеын шэнээн томо аад, хүндэ юумэ үргөөд үзэхэмнай,—тэбэ.

Хадын шулуунай хамхархай тэдэ хоёрто үргүүлхые сүүд дурадхаба.

Баабгай шоргоолзон хоёрой урда нэгэ нэгэ шулуу табяа. Баабгай инсагалжа инсагалжа, өөрынгөө урда табигдаһан шулуу байраһааньшье хүдэлгэбэгүй. Хамагай урда һууһан шандаган баабгайн хүрэһөөр улайгаад, һүүлээрнь пэтэн хара болошоһыень хараба. Тэрэ хилар, дээрэ зүрхэтэй, теэд һабяаһагүй, энеэрэн. Баабгайе наадалжа, энеэ энеэһээр дээдэ уралынь һэтэ буушаһан байгаа. Мүнөөшье хүрэтэр шандаганай урал һэтэрхэй зандаа.

Шуумар шоргоолзон өөрынгөө шулуу хүнгэхэнөөр үргөөд, гүйдэлөөр ошожо, сүүдэй стол дээрэ табижархиба.

Сүүд зэмэлэгдэгшэ шоргоолзоной хэрэг сагааруулаа. Бэеэ магтагша хүсэтэй бэшэ, харин арад зондо алдаршуулагдагша хүсэтэй.

Баабгай хабар эшээнһээ гаран сасуугаа шоргоолзоной бута гээшэ мүнөө хүрэтэр гүйдэг. Тиигэжэ бишыхан хүсэтэ сэсэн шоргоолзо бэдэрһээр. Захагүй үргэн тайга соо нэрээ хухалуулһанайнгаа түлөө баабгай шоргоолзонһоо үһөөгөө абаха һанаатай ябадаг.

Ф. Балдаев.

Һурагшадта зорюулагдажа бэшэгдэһэн үльгэр

Үльгэрлэһэн фельетон

ЖЭБЖЭЛТЭ ТУШАА НЭГЭДЭХИ ХӨӨРЭЛГЭ

Холын малшадые радиоприёмни гоор, үнгэрхэдөө хүсэд һайн гэрэлээр хангадаггүй ушар эндэ тэндэ үзэгдэнэ.

Колхозой нэгэ
Холын гүүртын
Үнеэшэд, малшад
Үдэшые агшаан,
Үльгэр хэлсэбэ.
Зохёол уншаа һаа,
Зохидшье һаань,
Гэр соонь бүрүүл дан,
Гэрэлынь—тоһон дэн.

Үльгэр сооһоонь
Үндын бодобо
Жэбжээнэйн хүбүүн —
Жэбжэлтэ мэргэн.
Гушаадхан наһатай,
Гудагархан бэетэй,
Мэшэеэһэн шарайтай,
Мэхэтэйхэн харасатай.
Ямаршье хэлээр
Ярижа шададаг,
Ямаршье номые
Ябууд уншадаг.
Далан долоон
Дабаанай саанаһаа
Зүүнэй һүбые
Зүндөө харадаг.
Дүшэн абяанай
Дүүеэн сооһоо
Инзаганай абяа
Илгажа танидаг.
Хүсэһэн юумэеэ,
Хүнэй һанаашы
Тодолон харуулдаг
Толи зүүнхэй
Үргэн гаһар
Үбсүүн дээрээ.

Мэргэниие хэншье
Мэхэлжэ шадахагүй:
Мэнэл толи соонь
Тобойжо байха.
Тэрээнһээ хэншье
Тэрьелжэ шадахагүй:
Таба алхангүй
Таталдан зогсохо...

Үльгэршын хурдан
Үгыень һайхашаан,
Алдангүй Жэбжэлтэ,
Амтархан, һонирхон,
Шанаагаа туланхай,
Шагнажа һуутараа,
Залуухан бэреэдэй
Забһарта ороод,
Забилан һууба.
Харагдахагүй байһандаа
Хабархана хэбэртэй.
Ягаахан хасартай
Янжама тээшэ
Харахан нюдөөрөө
Харбаад лэ абана.
Һонин үльгэртэ
Һогтоһон Янжама,
Харадаг һайш айлшанаа,
Халагнишье халаг даа.
Зосоошни гэжэгэнэжэ,
Зохид лэ болохо һэн даа.

...Оройшье болобо,
Одоншье дээшэлбэ.
Үзүүрыень үнэгэн
Таһа хазажа,
Узуурыень охотно
Угза хазажа,
Үльгэршье дүүрэбэ.
Үргэһэншье диилэбэ.
Гэнтэ Жэбжэлтэ
Гэрэлдэ ойртоод,
Тосхониие колхозой
Толидоо оруулаад,
Ханамжатайгаар
Хаража эхилбэ.
Альган дээрэхидэл
Аржына тосхон:
Гэрэлтэй үйлсэнүүд...
Гэрнүүд... гэрнүүд...
Сонхонууд толорно...
Сонхонууд... Сонхонууд...
Клуб соонь
Хүн зон дүүрэн,
Ёһоорхон гоёор
Ёохор хатарнад.
Даргынхиинь толидоо
Дарыхан оруулба:
Гэр соо яларма
Гэрэлтэй, сэбэрхэн.
Хэбтэн һагад
Хэсылдиһэн дарга
Һамгандаа толтойгоо,
Һаншагаа эльбүүлэн,
Халуухаң хасартань
Хасараа нялдуулан,
Шэтэһээ дамжуулһан

Шэнэхэн хүгжэмдэ
Шэхээ эльбүүлэн,
Һайхашаан шагнана,
Һажаншье алдана.

Комсорг, парторг
Хоёройхиие хараба.
Алинайньшье гэр соо
Арюун, гэрэлтэй.
Радионь ханхинана,
Ари, хүгжэм дунгинана.

Жэбжэлтэ гэнтэ
Жэхэгэд гэшэбэ,
Үһэниинь гэнтэ
Үрзэгэд гэшэбэ:
«Ямар зэмэтэйдэнь,
Ямар гэмтэйдэнь,
Яахадань, юрэдөө,
Эдэ малшадые
Иимээр байлганаб?!
Арад зоноо,
Аба оронпо
Саала, мяхаар,
Сагаан эдеэгээр
Хэн ханганаб,
Хэн тэдхэнэб?!
Эдэл малшад,
Эдэнэр!»—гээд,
Уурлаһан Жэбжэлтэ
Урдахи столоо

Шадал мэдүүлэн,
Шаажархин алдаба.
Шэбшэн һанаһанаа
Шэнэхэн саарһанда
Авто-гүүрһаараа
Аржытар бэшээд,
Үшөө саашань
Үргэлжэлүүлбэ:
«Центрэй зоной
Сэнгэлиг байхада
Эдэ малшадаа
Илгажа байһан
Алдуугаа ойлгожо,
Арбан хоног соо
Алтарма гэрэлтэй,
Радиоприёмнигтой
Заатагүй болгогты!
Захиралтамни энэ!
Бэелүүлээгүй байгаа һаа,
Бэедээ гомдооройгты.
Шүбгэтэһэн хэлээрээ
Шүүмжэлэн шэшэрүүлхэб!
Салин хүлһэнһөөтнай
Саб байса даруулаад,
Хүдөөгэйтнай малшадые
Культурын хэрэгсэлээр
Хүсэд лэ хангуулхаб!
Жэбжээнэйн хүбүүн
Жэбжэлтэ бэшэбэ».

Артелиин даргын
Адрес табижа,
Бэшэгээ нягаад,
Бэеэ зэһээд,
«Шугы дээгүүр
Шууян ошожо,
Шубуун шэнгеэр
Ниидэн ошожо,
Шуудангай хайрсаг уруу
Шурган оро!»—гээд,
Эрьюулжэ, эрьюулжэ,
Эршэгыдэн шэдэһэниинь,
Хоолойгоор пеэшэнэйнь
Ходорон гараад,
Түүреэһэн ёһоорнь
Түргэн ошожо,
Шуудангай хайрсаг уруу
Шурган оролой.

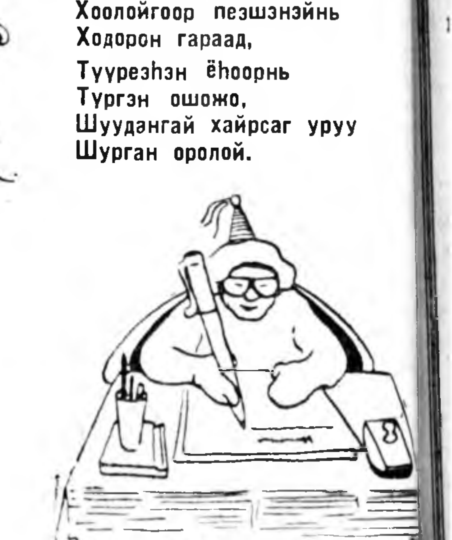

Жэбжээнэйн хүбүүн
Жэбжэлтын бэшэг
Халуун согоор
Хайраһан шэнгеэр,
Хатуу шүбэгөөр
Хадхаһан шэнгеэр
Сохом даргые
Сошоохонь бэзэ.
Алдуугаа ойлгожо
Абаһан дарга
Колхозой түбһөө
Холын малшадай
Байдалыень дары
Һайжаруулханы бэзэ,
Баяр үреэлдэнь
Хүртэхэнь бэзэ!

Ш. Нимбуев.

Үбэлэй һүниин утада үльгэр, таабари хэлсэе!

Таабариин ээлжээн танай ээлжээн

Таабари хэлсэһэн хүнүүд бэе бэесынгээ таабари таалсадаг. Газетымнай 1963 оной декабриин 29-нэй, байгша оной январиин 1-нэй номернуудта толилогдоһон таабаринуудай харюу үгтөөгүй байгаа. Эдэ таабаринуудые олон хүн таагаа. Тэдэнэй тоодо: Нарһатын совхозһоо Д.-Ц. Цыренов, Хяагтын «Эрдэм» колхозһоо Д. Цыренжапов; һурагшад: Г. Рабданова (Ивалга), Г. Ямпилов, Н. Ринчинимаева (Хэжэнгэ), Б. Номтоев (Ярууна), Д. Эрдынеева (Оронго) болон бусад зүбөөр таагаа.

Саашань уншагшадай бэшэһэн хэдэн таабари таахыетнай доро дурадханабди.

ҮЛЬГЭР-ТААБАРИ

Урда нэгэ сагта гурбан хүбүүтэй нэгэ үбгэн ажаһууһан гэхэ. Удангүй тэрэ үбгэн үбшэлжэ, наһа бараха ойртоходоо хүбүүдээ гурбуулайень ерүүлжэ, эгээн үнэтэ һанагдаха шэдитэ зөөриеэ гурбууландань хубаажа үгэбэ.

Эгээн ехэ хүбүүндээ гэрэл үгэбэ. Тэрэ гэрэлдэ харахатайгаа сасуу дэлхэй дээрэхи бүхы юумэ хаража шадаха байба.

Дунда хүбүүндээ ковёр үгэбэ. Тэрэ ковёр дээрэ һуухатаяа зэргэ агшан зуура һанаһан газартаа хүрөөд байха.

Одхон хүбүүндээ ори ганса жэмэс үгэбэ. Тэрэ жэмэс эдиһэн хүн ямаршье үбшэндэ нэрбэгдээ һаа, эдэгэжэ шадаха. Тиигээд наһан соогоо элүүр энхэ, жаргалтай ажаһууха.

Тэдэ гурбан эсэгынгээ һүүлээр өөһэд өөһэдынгөө эдэ эди шэди туршажа эхилбэ. Ахынгаа гэрэлдэ харахадань, нэгэ хаанай ганса басаган ехээр үбшэлжэ, наһа барахын туйлда хүрөөд байба. Гурбан хүбүүд нэгэнэйнгээ ковёр дээрэ һуухатайгаа зэргэ хаанай басаганай хажууда ябашоод байба. Бага хүбүүниинь басаганда жэмэсээ эдюулжэрхибэ. Тиихэтэйнь сасуу хаанай басаган гансада эдэгэжэ, хаан угаа ехээр баярлаад, найр наада хэбэ.

Басаганайнгаа ами наһа абаруулһан хаан эдэ гурбан аха дүүнэрэй али нэгэндэнь басагаяа үгэхэ гэжэ шиидээд, хэнэйнь һамган болгохоёо ойлгожо ядаба.

Хаан басагаяа хэндэнь үгөөб? Таагты.

Энэ таабари Хориин Чисаанын совхозой хүдэлмэришэд **Чимитцыренов, Цыденжапов,** Дунда-Худанай 8 жэлэй һургуулиин һурагша **Гунсуев,** Түнхэнэй «Восточные Саяны» колхозой гэшүүн **Сагалуева-Ангаева** бэшэбэ.

* * *

Нэгэ баян хүн 10 тулам ороохо татахыень барлагаа тээрмэдэ эльгээбэ. Барлаг абаашаһан таряагаа бүрин бүтэн асаржа тушааха ёһотой байгаа. Барлаг бусаха замдаа талханайнгаа нэгэ мэшээг ожыдэж орхибо. Бэшэнэйнь ойро гар хүроогүй. Абаашаһан талхаяа арбан тулам болгожо тоолоо. Хайшан гэжэ хүсоогооб?

Г. Эрдынеев, Г. Лумбунов, Б. Биликтуев,
Хяагтын XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз.

* * *

Хонишон олтирог дээрэ хонидоо адуулжа ябаба. Хойто зүгһөө үлеэһэн шанга һалхинда туугдаһан түймэр ээ эхигүй хонидыень шатаахаар мүшхарба. Тэрэ хонишон хонидоо хайшан гээд абараа б?

Н. Зарбуев,
Түнхэнэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз.

Монгол арадай оньһон үгэ

Дүүлаһанаа хуряабал эрдэм,
Дуһал хуряабал далай.

* * *

Ажалша хүнэй багажа хурса,
Ажагша хүнэй нюдэн хурса.

* * *

Бэдэрээ һаа—олохо хэрэгтэй,
Эхилээ һаа—дууһаха хэрэгтэй.

* * *

Һайн хүн нэгэ үгэтэй,
Һайн морин нэгэ ябадалтай.

М. Бат-Олзо.

Туһатай зүбшэл

ТОҺО ХАЛДАҺАН ХУБСАҺА УГААЛГА. **Тоһо халдаһан хубсаһа угаахадаа мыло-керосинай паста хэрэглэхэ. Паста бэлэдхэхэдээ бараанай мылын хахадые бусалма халуун литр уһан соо хэжэ хайлуулха. Тиихэдээ мылэеэ буталан, жэжэ болгоходо дээрэ. Хайлуулаад хүрэд гэһэн мылэтэй уһан соогоо нэгэ стакан керосин хэжэ, үдхэртэр худхаха хэрэгтэй. Хубсаһа угаахынгаа урда тээ һайса һэжэрээд, хубсаһанайнгаа гадар хажууда мыло-керосинтай пастаяа түрхихэ. Тиигээд хюузаар шударан аршаха. Удаань тэрэ хубсаһаяа хэды часай туршада уһан соонь байлгаха. Һүүлээрнь тэрэнээ содо болон мылэтэй халуун уһаар угааха хэрэгтэй. (Ведро уһан соо стакан керосин нэмэхэ). Угаагдаһан тэрэ хубсаһаяа түрүүшээр халуун, удаань бүлеэн уһанда зайлаха. Тиихэ бүхэндөө уһыень һайса бажууха шухала.**

КЛЕЁНКО СЭБЭРЛЭЛГЭ. **Клеёнко сэбэрлэхэдээ адлихан хуби холисотой һүн уһан хоёроор угааха. Угааһанайнгаа һүүлээр хуурай аршуулаар аршагты. Клеёнкынгоо ялагар үнгэтэй байхын тулада лёной бусалһан тоһо нимгэхэнээр түрхеэд, зөөлэхэн аршуулаар аршаха.**

Редакторай түлөө
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00022. Зак. № 49.